Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Тошкент ҳақиқати

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ҚЎМИТАСИ, ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ БОШ НАШРИ

№ 144 (10.140). • 1991 йил 27 июль • шанба • Баҳоси 8 тийин.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида

АХБОРОТ

1991 йил 25 июлда КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленуми иш бошлади. Пленум муҳокамасига қуйидаги масалалар киритилди:

1. КПСС Дастурининг лойиҳаси ва уни муҳокама қилиш соҳасида партия ташкилотларининг вазифалари тўғрисида.

2. Ўрни бўшаб қолган депутатлар ўрнига КПССдан СССР халқ депутатлигига номзодлар кўрсатиш ҳақида.

3. Ташкилий масалалар.

4. РСФСР Президентининг «РСФСР давлат идораларида, муассасаларида ва ташкилотларида сиёсий партиялар ҳамда оммавий жамоат ташкилотларининг ташкилий тузилмалари фаолиятини тўхтатиш тўғрисида»ги фармонига муносабат ҳақида.

Кун тартибидаги биринчи масала юзасидан Пленумда КПСС Марказий Комитетининг Бош котиби М. С. Горбачев маъруза қилди.

Пленум ишида КПСС Дастури лойиҳасини тайёрлаш юзасидан КПСС XXVIII съездида тузилган комиссия аъзолари, КПСС Марказий назорат комиссиясининг аъзолари, КПССнинг сайлаб қўйилган марказий органлари таркибига кирмаган Иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларининг, республика, ўлка, вилоят ва округ партия комитетларининг биринчи котиблари, СССР Қуролли Кучларидаги КПСС ташкилотлари партия комитетларининг котиблари қатнашмоқдалар.

Музокараларда Рязань вилоят партия комитетининг биринчи котиби Л. И. Хитрун, Молдова Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Г. И. Еремей, Украина Компартияси Львов вилоят комитетининг биринчи котиби В. В. Секретарюк, Москва шаҳар партия комитетининг биринчи котиби Ю. А. Прокофьев, КПСС Марказий Комитетининг котиби, Ленинград вилоят партия комитетининг биринчи котиби, Б. В. Гидаспов, Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби, Тожикистон ССР Президенти Қ. Маҳкамов, РСФСР Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби А. Н. Ильин, Ўзбекистон ССР Тошкент алоқа электр-техника институтининг ректори Ж. А. Абдуллаев, Украина ССР Полтава район йўл тузатиш қурилиш участкасининг ишт терувчиси В. Т. Чуйков, КПСС Умумармия партия комитетининг котиби М. С. Сурков, В. И. Ульянов (Ленин) номидаги Ленинград электр-техника институтининг кафедра мудири В. В. Калашников, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби В. Г. Ануфриев, Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби А. А. Малофеев, Новгород вилоятидаги «Дружба» совхози ижара звеносининг бошлиғи А. П. Проскурин, СССР Фанлар академияси Иқтисодиёт институтининг директори, СССР Президентининг маслаҳатчиси Л. И. Абалкин, КПСС Марказий назорат комиссияси раиси вазифасини ижро этувчи Е. Н. Махов, Туркманистон ССР Фанлар академиясининг президенти А. Г. Бабаев, Томск вилоят партия комитетининг биринчи котиби А. А. Поморов, КПСС Марказий Комитети Халқаро бўлими мудирининг ўринбосари А. С. Грачев, Литва Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби М. М. Бурокявичюс, 3-«Мосстройметанизация» трести 42-механизация бошқармасининг устаси К. А. Николаев, Украина Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби Г. П. Харченко, СССР Олий Кенгашининг аъзоси, СССР Олий Кенгаши комиссиясининг раиси А. А. Денисов, СССР Фанлар академиясининг президенти Г. И. Марчук, Эстония (мустақил) Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Э. А. Силлари, РСФСР Вазирлар Кенгаши Раисининг биринчи ўринбосари О. И. Лобов, «Диалог» ойномасининг бош муҳаррири В. Д. Попов қатнашдилар.

Пленумда Пленум ҳужжатларини тайёрлайдиган таҳрир комиссияси тузилди.

26 июлда КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўз ишини давом эттиради.

КПССнинг ЯНГИ ДАСТУРИ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

М. С. ГОРБАЧЕВнинг 25 июлда КПСС Марказий Комитети Пленумидаги маърузаси

Ҳурматли ўртоқлар!

Партия Дастурини қабул қилиш — айтиш мумкинки, оддий, меъёрий шароитда ҳам жўн иш эмас. Биз жамият ва давлат тараққиётининг энг қийин, бурилиш босқичида партия Дастурини қабул қилишимиз керак.

Биз муҳокама қилаётган ҳужжат аслида партиянинг янги шароитда ўз қиёфасини белгилаб олишининг, партия сафларини аниқ қилиб қўйилган мақсадлар теварагида жипслаштиришнинг асоси бўлиши лозим. Бошқача айтганда, бу ҳам келажак учун мўлжалланган Дастур, ҳам бугун ва эртага мўлжалланган аниқ-равшан ҳаракатлар режасидир.

Дастуримиз фақат партия аъзоларига қаратилган эмас. Унда келгуси давр учун КПСС ўз тарафдорларига ва бутун жамиятга таклиф қилмоқчи бўлаётган сиёсат белгилаб берилади. Бу — тангликдан чиқиб олиш йўлларига, бошланган ислоҳотларни давом эттиришга, мамлакат олдида турган ўткир муаммоларни ҳал қилишга бизнинг қарашларимиздир.

Дастурни тайёрлаш комиссияси олдига КПСС XXVIII съездининг Дастурий баёноти асосида иш олиб бориш вазифаси қўйилган эди. Қўлингиздаги ҳужжатни шунчаки таҳлил қилишнинг ўзи ҳам биз худди шундай ҳаракат қилганлигимизни кўрсатади. Айни пайтда биз партияда ва мамлакатда бораётган баҳслар давомида баён қилинган концепцияларни ҳисобга олишга ҳаракат қилдик. Эълон қилинган муқобил дастурлардаги барча қизиқарли жиҳатларни ҳам эътибордан четда қолдирмадик.

Тақдим этилган лойиҳани асослаб беришга ўтар эканман, гапни партияга ҳозир нима учун айни шундай тусдаги ҳужжат зарур бўлиб қолди, унинг зарурлигини қандай объектив сабаблар белгилаб берган? — деган саволдан бошламоқчиман. Қисқача бундай дейиш мумкин: ўнлаб йиллар давомида партияга тиқиштириб келинган социализмнинг олдинги назарий ва амалий модели номақбул бўлиб чиқди. Ижтимоий турмушнинг ҳамма жиҳатларини тубдан қайта қуриш, демократик ислоҳ қилиш зарурати пайдо бўлди. Партиянинг ўзини янгилаш ҳам, янги партия дастурига эҳтиёж ҳам шу билан боғлиқдир.

ЯНА БИР БОР «СОЦИАЛИЗМГА БУТУН НУҚТАИ НАЗАРИМИЗНИ ТУБДАН ЎЗГАРТИРИШ ТЎҒРИСИДА»

Қайта қуриш йўли КПСС XXVIII съезди қарорларида мустаҳкамлаб қўйилган ва бу масалага қайтишга ҳожат йўқдек туюлади. Бироқ партияда шундай кучлар борки, улар съезд йўлига очиқдан-очиқ қарши чиқдилар, партиянинг ҳозирги бутун сиёсатини шубҳа остига олмоқдалар.

Қўш, жамиятимизга қайта қуриш керакми ёки бу ҳалокатга олиб борадиган хатоми? Еки айрим кишилар айтаётганидек, социализм ишига сотқинликми?

Ҳозир қайта қуришни ва унинг ташаббускорларини сўкаётган одамлар фактлар билан чиқиша олмайдилар. Ҳақиқат шундаки, мамлакат 80-йилларнинг бошига ўзгарган ҳолатда келди. Жамиятнинг эски ва янги касалликлари очиб ташланмади, бунинг устига бу касалликлар даволанмади, балки яшириб келинаверди, бу эса вазиятни баттар чигаллаштирди ва пировардида оғир тангликка олиб келди.

Бу — жамият танасининг бирор қисмидаги тангликнинг эмас, балки казарма коммунизми моделининг тангликка учрашидир. Шуни айтиш керакки, Сталин барпо этган тоталитар-бюрократик тизим улкан мамлакатнинг кучлари ва ресурсларини жамлаш йўли билан катта натижаларга эришишга имкон берар эди. Бироқ фавқулодда куч-ғайрат сарфлаш жамият саломатлигига қадам-бақадам путур етказди, унинг ресурслари совурилишига, унумли, ижодий меҳнатга рағбатнинг йўқолишига олиб келди.

Ленининг қуруқ ташаббускорликнинг ўзи билан социализм қуриб бўлмайди, деган фикри амалда тасдиқланди, тузумнинг имкониятлари тугаб бораётганлигини кўп одамлар аллақачон тушуниб етган эдилар. Сталин ўлимидан сўнг вазиятни ўзгартириш учун зўр бериб уриниб кўрилганлиги тасдиқидир. Кейинчалик ҳам бу вазифани ҳал қилишга бир неча бор киришилганлигини ҳаммамиз яхши биламиз. Аслида иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш, моддий, шахсий манфаат воситасини ишга солиши лозим бўлган дурустина қарорлар ишлаб чиқилди.

Лекин ҳар гал сиёсий тузумни, жамиятнинг устқурмасини тегишли равишда ўзгартириш зарурати пайдо бўлган пайтда ислоҳотчилик ғайрати бўшашиб, иш орқага кетаверди. Ҳамма нарса олдинги тартибда давом этаверади.

Вақт эса ўз ишини қилди. Оммавий қатағонлар тўхатилди, тоталитар мероснинг кўп жиҳатларидан воз кечилди, лекин ҳокимият ва бошқарувнинг негизида ҳамон ўша маъмурий-буйруқбозлик тизими қолаверди, бу тизим давлат мулкининг мутлақ ҳукмронлигига таянар эди. Бу аслини олганда сталинизм эди.

Мен кўп марта гапирганман, партия Дастури муҳокама қилиниши муносабати билан яна бир бор таъкидламоқчиман: қайта қуриш ҳаётий зарурат эди. Биз тушиб қолган боши берк кўчадан чиқиб олишнинг бошқа усули йўқ эди. Мамлакат олдинги мавқеини тобора тезроқ суръатлар билан қўлдан бериб қўя бошлади, илмий, техникавий, иқтисодий ва ҳатто ижтимоий тараққиётнинг барча йўналишларида жаҳондаги ривожланган давлатлардан орқада қола бошлади, бу эса қайта қуриш эҳтиёжини тағин ҳам ошириди.

Ҳозир бизга кўпинча деярли кўр-кўрона, синаб кўриш ва хато қилиш усулида ҳаракат қилдингиз, мақсад тўғрисида аниқ тасаввурингиз йўқ эди, деб таъна қилмоқдалар. Бундай эмас. Ислоҳотларни ўтказишга киришар эканмиз, айрим такомиллаштиришлар билан қаноатланиш мумкин эмаслигини, яна бир ўзгариш, эндиликда 70 йиллик тажрибани ҳисобга олиб, Ленин сўзлари билан айтганда, социализмга бутун нуқтаи-назаримизни ўзгартириш зарурлигини биз яхши тушунардик.

Лекин партияда ҳам, жамиятда ҳам ўнлаб йиллар давомида мафкуравий сийқа гаплар илдиз отиб кетганлиги, ҳар қандай янгилик деярли социализм негизларига болта уриш деб қаралиши сабабли ҳар бир қадамни жуда қийинчилик билан қўйишга тўғри келди.

Олдин биз фан-техника тараққиётига умид боғладик, лекин уни жорий этиш воситалари иш бермади. Шундан кейин хўжалик воситаларини ислоҳ қилишга киришдик, лекин бу ислоҳот йўлига ғов қўйилди. Ана шундан сўнг сиёсий ислоҳот ғояси пайдо бўлди, бу ғояни муҳокама қилишга бутун партия, бутун жамият қўшилди ва у пировард натижада XIX партия конференциясида қабул қилинди. Шу тарика ислоҳ қилиш жараёни катта йўлга чиқиб олди ва муқаррар тус олди.

Аммо биз умид қилганимиздек, тўпланиб қолган муаммоларни қисқа муддатда ҳал қилиши лозим бўлган ислоҳотлар билан бир вақтда мураккаб, зиддиятли жараёнлар юз бериб тангликни кучайтирди. Жамиятнинг касаллиги биз тахмин қилишимиз мумкин бўлганидан ҳам жиддийроқ бўлиб чиқди. Бу эса бесаранжомлик, ташвиш, умидсизлик, қўрқувни вужудга келтиради.

Шундай бўлишига қарамай, бу гал ҳам чўчиб ярим йўлда тўхтаб қолганимизда, бу ўзини ўзи ҳалоқ этиш бўлур эди. Ҳозир партия учун ва мамлакат учун бошланган ўзгартишларни чуқурлаштириб, ижтимоий муносабатларнинг янги, замонавий, илғор моделини қарор топтириб, олға боришдан бошқа ечим йўқ.

Ана шу фикр аслида партия Дастури лойиҳасининг мағзига сингиб кетган.

Дастурий аҳамиятга молик кўпгина масалалардан биттасини ажратиб кўрсатиш зарур деб ҳисоблайман, социализм тарафдорларининг нечаниеча авлодлари мазкур масала ҳусусида тортишиб келдилар. Ҳозир ҳам ушбу масала тўғрисида ўткир муноза-ралар бўлиб турибди, социалистик ғоя келажагининг ўзи ҳам назария ва амалиётда шу масалани тўғри ҳал этишга боғлиқдир.

Мен социализм ва бозорнинг нисбатини назарда тутяпман. Ўтмишда бу тушунчалар бир-бири билан чиқиша олмайди, деб ҳисоблаб келинди, бозор муносабатлари меҳнатга қараб тақсимлашга

КПССНИНГ ЯНГИ ДАСТУРИ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Бу бўлимда баён этилган фикрларнинг ҳаммаси ҳам партия муҳитида жўнлик билан, осонгина қабул қилинмаса керак. Ахир бу ўринда гап шу ҳақда бормоқдаки, буни тўла асос билан воқеликни янгича идрок этиш, сиёсий партия фаолиятининг мақсадлари ва методларига янгича ёндашув деб аташ мумкин.

XIX асрда ва XX асрнинг бошларида социализм тарафдорлари жамиятни адолатли негизда қайта қуриш имкониятини асосан зўравонлик билан қилинадиган тўнтариш, пролетар диктатурасини ўрнатиш, синфий кураш йўли билан душман синфларни батамом йўқ қилиб юборишгача бориш билан боғлаган эдилар.

Халқ оммаси ўз аҳволини ўнглаб олиш учун Бастилия ёки Қишки саройга ҳужум қилишдан бошқа иложи қолмаган давр аллақачон ўтиб кетганини эътироф этиш пайти келди.

Турмуш даражасини кўп марталаб яхшилашга ва унга янгича сифат бахш этишга имкон берадиган ишлаб чиқариш кучларидаги улкан силжишлар, янги ижтимоий тузилма, демократиянинг ютуқлари, халқ оммасининг манфаатларини ифодалайдиган қудратли сиёсий ва касаба уюшмалари ташкилотлари, ижтимоий муҳолифлик, фуқароларнинг ялпи можароларидан келиб чиқадиган оқибатларнинг жуда катта хавф-хатари — хуллас буларнинг ҳаммаси ўз моҳиятига кўра инқилобий бўлган мақсадларга ислоҳотлар орқали эришиш мумкинлиги ва лозимлигини кўрсатиб турибди.

Дастурнинг биринчи бўлими қуйидаги хулоса билан якунланган: меҳнат кишиларининг манфаатларини ифодалаётган КПСС ҳозир демократик ислоҳотлар, сиёсий ва иқтисодий эркинликлар, ижтимоий адолат ва умуминсоний қадриятлар партиясидир, у жами фуқаролар тотувлиги учун фаол ҳаракат қилаётган партиядир. Назаримда, бу партия, унинг ҳар бир аъзоси сиёсий жиҳатдан ўзини-ўзи белгилаб олиши учун замонавий мезонлардир.

Партиянинг мақсадлари белгилаб олинаётган бўлимда ҳам янгича ёндашув қўлланилган. Илгариги Дастурларда мақсадларни баён этишда реал воқеликка эмас, коммунистик идеалнинг ўша вақтдаги ўқиб олинишига асосланилган эди. Социализмни реал тарихий ҳаракат деб ўрганиш талаби инкор этилган эди. Оқибатда дастурий мақсадлар жамиятни ҳаяжонга солиб турган муаммолардан ажралиб қолди, мазкур мақсадлар асосан «соф» мафкурагагина хос бўлиб қолди.

Эндиликда илгари сурилаётган мақсадлар қайта қуришнинг амалий тажрибасига суянади. Шу мақсадларнинг аксарияти ҳозирнинг ўзидаёқ Иттифоқ ва республикаларнинг қонун ҳужжатлари билан мустаҳкамлаб қўйилган. Бошқача қилиб айтганда, энди гап ҳом хаёллар хусусида эмас, бўшликда арши аълодек сарой қуришга беҳуда уриниш хусусида эмас, балки бошланган демократик ислоҳотларни муваффақиятли якунлаш хусусида бормоқда.

Мустақил республикаларнинг демократик федерацияси сифатидаги иттифоқ давлатимизни сақлаб қолиш ва янгилаш энг муҳим дастурий йўл-йўриқдир, бу федерацияда эса барча миллатларга мансуб фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларига; кучли ижтимоий муҳофаза негизида бозор иқтисодиётига ўтишга; мамлакатни янгилаш ва уни Европа ҳамда жаҳон иқтисодий муҳитига қўшишга ишончли кафолатлар берилган бўлиши керак.

Лойиҳада баён этилган мақсадларга эришиш одамлар ва жамоалар ижодкорлиги учун шарт-шароит яратишга, тараққиётнинг жуда қудратли омили бўлган инсон манфаатини ишга солишга кўп жиҳатдан боғлиқ бўлади, албатта.

Партия кимнинг манфаатларини ифода этиши хусусида гап борадиган бўлим Дастур комиссияси учун энг мураккаб бўлим бўлди, дейиш мумкин. 1961 йилги Дастурда айтилганидек, партиямиз умумхалқ партиясидир, деб айтиш жуда жўн йўлдан бориш бўлур эди, албатта. Бошқа партиялар бўлмагани, кимки сиёсий ҳаётда иштирок этишни истаса КПССга кирганлиги учун у шундай партия бўлган эди.

Кўп партиялар мавжуд бўлган ҳозирги вақтда вазият тубдан ўзгарди. Эндиликда партия кимнинг манфаатларини ифодалаши хусусидаги масала янгитдан ўртага қўйилиб идрок этилиши керак. Бу яна шунинг учун ҳам муҳимки, ҳозир оммага таъсир ўтказиш учун ўткир мухолифлик авж олди, буни рўйрост айтишимиз керак. Ишчилар ҳаракатидаги, деҳқонлар, зиёлилар ва бошқа қатламлар ўртасидаги янги ташкилотлар КПССни четга суриб қўйишга ҳаракат қилмоқдалар.

Сўнгги кунларгача партия матбуотида мунозаралар давом этди. Баъзи кишилар партиямизни ишчилар синфининг партияси сифатида аниқ-равшан белгилаб қўйишни талаб этмоқдалар. Бошқаларнинг фикрича, КПСС меҳнаткашларнинг партияси бўлиши керак. Айримлари эса илгариги таърифни, яъни умумхалқ партияси тўғрисидаги таърифни маъқуллаб чиқмоқдалар.

Лойиҳада тўғри йўл-йўриқ кўрсатилган, деган фикрдаман. Партия меҳнат аҳлининг манфаатларини ифода этиши ва ҳимоя қилиши керак. Биз мамлакат тақдири учун ўз зиммасига катта масъулият тушаётган ҳозирча ягона умумиттифоқ ва кўп миллатли сиёсий куч сифатида барча фуқароларнинг, жумладан бизнинг сиёсий эътиқодларимизга қўшилмаётган фуқароларнинг актив ижтимоий-сиёсий фаолиятга бўлган ҳуқуқларини ҳурмат қилишга тайёр эканлигимизни тасдиқлаймиз.

Бу ҳақда айтиш — ҳамма иш қилинди, деган гап эмас, албатта. Меҳнаткашларнинг ўзлари КПССни ўз партияси деб эътироф этишлари муҳимдир. Афсуски, сўнгги вақтда ишчи жамоаларида илмий-техникавий ва ижодкор зиёлиларнинг бир қисми ўртасида коммунистларнинг мавқеи заифлашди. Буни Конституция 6-моддасининг ўзгариши билангина изоҳлаб бўлмайди.

Партия комитетлари янги шароитларда, демократик муассасалар ва воситалар орқали меҳнаткашларнинг манфаатларини ҳимоя қилишга имкон берадиган фаолиятнинг шакл ва усулларини ўзлаштириб олишлари керак. Тенг ҳуқуқли шериклик сифатида касаба уюшмалари билан ҳамжиҳатлик қилишга партиянинг қодирлиги, ишчилар ҳаракатида қуйидан бўладиган ташаббус асосида тузилган ташкилотлар билан партиянинг яхши алоқаларни йўлга қўя билиш уқуви катта аҳамият касб этади.

Партиянинг ёшлар ўртасидаги таъсири масаласи ўткир бўлиб турибди. Комсомол учун мажбурий бўлган йўл-йўриқлар нашр этиш билан бундай таъсир таъминлаб келинган даврлар ўтиб кетди. Мазкур ташкилотнинг ўзи ҳам ёшлар ҳаракатидаги ўрнини машаққат билан қидирмоқда.

Аввалги муносабатларга қайтиш ҳақида гап ҳам бўлиши мумкин эмас, албатта. Аммо комсомолга ҳамиша диққат-эътиборни қаратиш, ёшлар ҳаракатида социалистик онгни тарқатиш — барча партия ташкилотларининг бевосита бурчидир. Дастур ана шундай иш учун яхши имкониятлар яратади. Шахснинг эркин камол топишига, ташаббускорлигига, тадбиркорлигига йўл очиш, жаҳонга очиқ юз билан қараш — буларнинг ҳаммаси ёш авлодга тўлақонли ва жўшқин яшаш учун имконият яратади.

Лойиҳа жойларга юборилганидан кейин уни қайтадан ўқиганимда, ундаги баъзи принципиал қоидаларни кучайтириш ўринли бўлар, деб ўйладим. Ҳар бир меҳнаткаш табақа дастурда ўзига хос талабларни топа олиши яхши. Бироқ умуммиллий мавқеини даъво қиладиган партия ўз мақсадларини айрим синфлар ва гуруҳларнинг манфаатларини қондиришдангина иборат қилиб қўя олмайди. У мамлакат, халқ учун муштарак бўлган вазифаларни ҳал этишга ҳам интилиши керак. Бу вазифаларни ҳал этмай туриб ҳеч кимнинг фаровонлигига эришиб бўлмайди.

Бу вазифалар биринчидан, давлатчилигимизни, халқнинг ватанпарварлик анъаналарини сақлаб қолиш ва ривожлантиришдир.

Иккинчидан, жамиятда мамлакатни замонавий илму зиёнинг илғор марраларига олиб чиқиши лозим бўлган демократик ислоҳотларни амалга оширишдир.

Учинчидан, тинчликни таъминлашга ва Совет Иттифоқини жаҳон ҳамжамиятига қўшишга қаратилган изчил ташқи сиёсатдир.

Мана шу учала вазифада ҳозир биз учун бениҳоя зарур бўлган фуқаролар тотувлигини вужудга келтирадиган умуммиллий ғоя мужассамлашган.

Лойиҳада партиянинг ўзи ҳақидаги бўлим марказий ўрин олиши табиий. Бу бўлимга партиялилар оммасининг демократик ҳокимияти тўғрисидаги фикр сингдириб юборилган. Партия аъзоси ўз қарашларини бемалол баён қилиш, дахрий ёки диндор бўлиш, ўзи танлаган ташкилотлардан бирида ишлаш ёки бошқа йўл билан партияга мадад бериш ва ҳоказо ҳуқуқларга эгадир.

Бу соҳада биз дастлабки босқичларда партияга хос бўлган йўл-йўриқлардан воз кечамиз, ўша пайтда инқилобий жангларга ҳозирлик кўраётган партия қаттиқ интизомли, аслида ҳарбийлаштирилган тузилишдаги ташкилот тарзида шаклланган эди.

Бироқ партияни замонавий тасаввурлар руҳида янгилаш, у ўз қарорларини амалга оширишга қобил бўлмаган шаклсиз ташкилотга айланиб кетиши керак, деган маънони билдирмайди, албатта. Бутун гап шундаки, сиёсий фаолият партия учун асосий иш бўлиб қолади. Биз оммавий ахборот воситалари ёрдамида, ўз қарашларимизни тарғиб қилиш орқали, меҳнат коллективларидаги бевосита иш орқали, демократик сайловларда қатнашиш орқали, турли даражалардаги ҳокимият идораларида ўз вакилларимиз орқали иш кўрамиз — биз келгусида партиянинг мақсадларини амалга оширишни мана шундай ва фақат шундай тасаввур этамиз.

КПССнинг ғоявий негизи таърифи лойиҳани якунлайди. Биз ижтимоий турмушни социалистик негизда қуриш тарафдори бўлиб келдик ва шундай бўлиб қоламиз. Ўтмишда партия фақат марксизм-ленинизмни ўзининг илҳом манбаи деб тан олар эди, бунинг устига мазкур таълимот куннинг амалиётчилик руҳидаги йўл-йўриқлари манфаатларини кўзлаб ҳаддан ташқари соҳталаштирилар, ўзига хос ўзгармас матнлар тўпламига айлантириб юборилган эди.

Энди бизнинг ғоявий бисотимизга мамлакат ва дунё социалистик ҳамда демократик тафаккурининг бутун бойлигини қўшиш зарур.

Социалистик ғояни амалга ошириш, иқтисодий, ижтимоий ва маънавий тараққиёт йўлидан бориш ҳозир илму зиёнинг ялпи ривожланиши асосидагина муваффақиятли амалга оширилиши мумкинлиги ҳам мана шундай ёндашувни тақозо этади.

Одамларнинг ижтимоий адолатга, эркинликка ва демократияга бўлган интилишини тўхтатиб бўлмайди. Мана, шу жаҳоншумул жараён давомида мамлакатлар, халқлар, сиёсий ҳаракатлар бир-бирининг тажрибасини ўрганади ва тобора кўпроқ ўзаро баҳамжиҳат бўлиб боради, деса бўлади.

Дастурда коммунизм фақат эсга олинганлигига ўртоқлар эътибор беришганига шубҳаланмайман. Бу мақсадга биз кўриб турган келажакда эришса бўлади, деб ҳисоблаш, ушун бизнинг ва бошқаларнинг ҳам тажрибаси асос бермайди. Бироқ: ҳар бир кишининг эркин камол топиши — ҳамманинг эркин камол топиши шартидир, деган коммунистик ғоя инсоният учун жозибадор бир мақсад бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади.

Шу муносабат билан айтиб ўтмоқчиманки, жумладан, Дастурни тайёрлаш комиссияси доирасида ҳам партиянинг номини социалистик ёки социал-демократик партия деб ўзгартириш ҳақида таклифлар бўлди, дарҳақиқат партия аввал бошда шундай деб аталган эди. Ўртоқлар бу таклифни ўз олдига эришса бўладиган мақсадларни қўядиган партиянинг номи ўз сиёсатининг асосий йўналишини акс эттириши лозим, ҳозир эса бу йўналиш инсонпарвар халқчил социализмдан иборат, деб исботладилар.

Менинг фикрим мана бундай. Партияда ўзининг бутун ҳаёт йўлини коммунизм тушунчаси билан боғлаган миллионлаб кишилар бор. Буни эътиборга олмасдан бўлмайди. Ҳар қандай ҳолатда ҳам бундай миқёс ва аҳамиятга молик бўлган масала КПСС съезди, эҳтимол, ҳатто умумпартия референдуми томонидан ҳал этилиши керак. Бундан бошқача бўлиши мумкин эмас.

ПАРТИЯДАГИ АҲВОЛ ҲАҚИДА

Дастур лойиҳаси партиядаги ишларнинг аҳволи билан бевосита боғлиқ ҳолда кўриб чиқилиши мумкин ва лозим. Партия тангликни бошдан кечирмоқда, эҳтимол, буни ўзининг бутун тарихи давомидаги энг ўткир танглик деса бўлади. Уни янгилаш жараёни қийинчилик билан, суст бормоқда.

Шу йил 1 июлгача КПССда, дастлабки маълумотларга кўра, 15 миллион коммунист бор эди. Коммунистлар сони 1973 йилда шунча эди. Бир ярим йил мобайнида партия аъзолари 4,2 миллион киши камайди. Айирмачи ҳаракатлар ҳокимият тепасига чиқиб олган республикалардаги партия ташкилотларининг аъзолари айниқса камайиб кетди. КПСС сафидан чиқанларнинг кўпчилиги сиёсий ҳаётдан четлашди, уларнинг атиги 2—3 фоизи бошқа сиёсий партияларга ва ҳаракатларга ўтди.

Иқтисодий вазият ёмонлашиб, ижтимоий кескинлик кучайган шароитда радикалчи оқимлар фаоллашди ва ташкилий жиҳатдан расмийлаша бошлади. Улар XXVIII съезднинг дастурий баёнотига зиммага ҳеч қандай масъулият юкламайдиган декларация деб қарамоқдалар.

КПССдаги большевистик платформа деб аталган оқимнинг ҳар бир тезисида съезднинг йўл-йўриқларини тафтиш қилишга ошкора урониб кўрилмоқда. «Янги чиққан большевиклар»нинг фикрича партия яна давлатнинг устуни бўлиб қолиши керак. Сиёсий тизимни ислоҳ қилиш халққа қарши сиёсий ғаламислик деб эълон қилинмоқда, иқтисодиётни демократиялашга эса революциядан аввалги тартибларга қайтиш деган тамға босилмоқда. Уларнинг иборалари, оппортунистларга, ревизионистларга, янги чиққан меньшевикларга, национал-коммунистларга ва социал сотқинларга қарши кескин кураш ҳақидаги даъватлари ҳам шунга мос.

«Коммунистик ташаббус» ҳаракати ҳам кўп жиҳатдан шунга ўхшаш фикрларни ҳимоя қилмоқда. Унинг илҳомчилари аслида мулкчиликнинг кўп хиллилигини рад этадилар, жамиятнинг сиёсий тузилишларини ислоҳ қилиш зарурлигини тан олмайдилар, давлатнинг ташқи сиёсатини тарафкашлик билан танқид қиладилар.

Бир қанча партия ташкилотларида дастурий масалалар муҳокама қилинган пайтда гўё энг муҳим қарорлар халқ билан, партия билан маслаҳатлашмай қабул қилинмоқда, деган даъволар айтилмоқда. Бизда референдумлар ўтказила бошлаганидан, иттифоқ, республика ва маҳаллий даражалардаги ваколатли органлар фаол ишлай бошлаганидан кейин шундай дейилмоқда. Партияга келганда, шуни айтиш керакки, КПСС XXVIII съездидан кейин ўтган бир йилдан сал кўпроқ вақт ичида Марказий Комитетнинг олтита пленуми бўлди. Уларда жамият турмушининг моҳият эътибори билан барча энг муҳим муаммолари бемалол ва ошкора кўриб чиқилди.

Парламент кураши шароитида «Коммунистлар демократия учун» ҳаракати пайдо бўлди, бу ҳаракат Россия коммунистларининг муқобил демократик партиясига айланиш ниятида эканини эълон қилди.

Аҳволни сергаклик билан таҳлил этиб, КПССда ҳозирнинг ўзидаёқ турли тоифадаги оқимлар вужудга келганини, улардан ҳар бири партияга ўз йўналишини тиқиштиришга интилаётганини тан олиш керак. Шу билан бирга, улар ўз фаолияти орқали партияни парчалашга олиб бормоқдалар.

Турли, сабабларга кўра, у ёки бу оқимга қўшилаётган коммунистларни ёппасига айблашни мутлақо истамайман. Кўп ҳолларда бу мамлакатдаги ва партиянинг ўзидаги ишларнинг боришидан қаноатланмаслик оқибатида содир бўлмоқда. Партия иш кўраётган умумий сиёсий муҳит ҳам баъзи ўртоқларни ҳаддан ташқари ва пала-партиш хулосалар чиқаришга ундаётган жиддий сабабдир.

Бутун октябрдан кейинги даврда давлат жиловини қўлда тутиб келган ташкилот бўлмиш КПСС танқидининг асосий нишони бўлиб қолди. Муайян сиёсий кучлар бундан ўз мақсадлари йўлида фойдаланишга уриниб, коммунизмга қарши кайфиятларни тўғридан-тўғри ёки бавосита авж олдирмоқдалар.

Партиямиз мустабид ҳокимият йўлига тўсиқ қўя олмаганлиги, ўзидан зулмкорлик қуроли сифатида фойдаланиш имкониятини бериб қўйганлиги учун шакшубҳасиз. жавобгардир. Аммо бу нарса жуда оғир шароитларда мамлакат ва халқ бахт-саодати йўлида меҳнат қилган, ватан мустақиллиги учун курашда жон берган барча авлодларга мансуб миллион-миллион коммунистларнинг фаолиятини қоралаш учун мутлақо асос бўла олмади.

Энг муҳими шуки, айни партия ижтимоий тараққиёт якунларини ва ўз фаолиятини танқидий таҳлил этиб, жамиятни тубдан янгилашга қаратилган энг теран ўзгартишларнинг ташаббускори бўлди.

Биз партияга қилинаётган хуружларни қатъиян рад этиб, унинг янги шароитда ва демократик жамиятдаги ҳамда ҳуқуқий давлатдаги сиёсий партияга хос бўлган усуллар билан меҳнаткашларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш йўлида ишлаш ҳуқуқини тасдиқлаймиз.

Бироқ башарти партия ислоҳотлар йўлидан, шу ислоҳотларни изчиллик ва қатъият билан турмушга татбиқ этишдан чекингудек бўлса, сиёсий турмушда қатнашишни ва айниқса ҳукмрон партия бўлишни даъво қилиш учун ҳар қандай асосдан маҳрум бўлади. Мана шу ҳолатда эса у ҳақиқатан ҳам мағлубиятга учраш хавфи остида қолади. Турлитуман ақидапарастлар, қироатхонлар, баъзан эса очиқдан-очиқ сафсатабозлар таъсирига тушиб қолган ўртоқларимиз мана шуни тушуниб олишлари муҳимдир.

Мен барча оқимлар ва платформаларни ўз феъл-атвор йўлини ўзини ўзи танқид руҳида баҳолашга, эҳтиросларни жиловлашга, сергак сиёсий ҳисоб-китобни устун қўйишга даъват этмоқчиман. Эҳтиросларни жиловлаш, очиғини айтганда, биринчи шартдир. Ҳозир бизга мулоҳазакорлик ҳар қачонгидан ҳам зарур. Башарти партиянинг тақдири тўғрисидаги масала ҳиссаяжонни авж олдириш, сиёсий жазава вазиятида ҳал этиладиган бўлса, ҳамма учун ёмон бўлади.

Аммо, «Келинглар, аҳил бўлайлик» деган қоида асосидаги тинчлантиришнинг ҳеч кимга кераги йўқ. Ўзини партиянинг стратегик йўлига қарама-қарши қўйиб, Устав талабларини тўғридан-тўғри бузаётган айрим оқимларнинг КПССдан чиқиши партияга зиён етказмайди, балки, аксинча уни мустаҳкамлайди. XXVIII съезд йўлидан бораётган коммунистлар ўзларининг бу йўлдан тойдириб юборилишига йўл қўймайдилар.

Ҳамма аниқ бир тўхтамга келадиган пайт бошланди. Назаримда, биз масалани шу тарзда қўйишимиз керак: партиямиз КПСС XXVIII съезди йўлини ривожлантириш, унинг янги дастурини тан олиш асосидагина яшаши ва ҳаракат қилавериши мумкин. Бошқача қарашга амал қилаётганлар ўз йўлларини бемалол танлаб олаверсинлар.

Ҳозир кўпгина партия ташкилотлари партиянинг навбатдан ташқари съездини чақиришни таклиф қилмоқдалар. Чамаси, вужудга келган вазиятда съездни ноябрь—декабрда чақириш ўринли бўлур эди. Кеча биз сиёсий бюрода шу хусусда фикрлашиб олдик. Дастур лойиҳасини обдон муҳокама қилиш учун вақтга эга бўлиш муҳимдир. Шу ҳақда батафсилроқ тўхталиб ўтмоқчиман. Чунки гап аслида умумпартиявий мунозара ҳақида бормоқда. Бинобарин, партиянинг тақдири, демакки ислоҳотларнинг истиқболлари, мамлакатнинг тақдири ҳам кўп жиҳатдан шу мунозаранинг қандай боришига боғлиқ.

Дастур лойиҳасида янги ғоялар кўп, уларни қабул этиш, сингиб кетган хурофотлардан халос бўлиш ҳаммага ҳам осон бўлавермайди. Бизнинг назарий тафаккуримиз ҳам мамлакатдаги, ҳам айниқса дунёдаги воқеликларни англаб олишдан орқада қолди. Ўтмиш ақидалари ижтимоий онгни босиб турибди, рўй бераётган ўзгаришларнинг моҳиятини англаб олишга халақит бермоқда.

Бу фикрни КПССни социал-демократиялашт и р и ш деб аталган масала қўмагида тушунтириб бермоқчиман. Коммунистик ақидапарастлар деб аташ жоиз бўлган ва қироатхонлик тасаввурлари исканжасидан қутилишга қодир бўлмаган намояндалар бизнинг шанимизга мана шундай айб қўймоқдалар. Аммо партиянинг «социал-демократиялашуви»дан жиддий равишда хавфсираётган бир қисм коммунистлар ҳам уларнинг фикрига қўшилмоқдалар, бу инқилоб ва фуқаролар уруши йилларидаёқ пайдо бўлган мафкуравий ихтилофларга бориб тақалади. Ўшанда коммунистлар ва социал-демократлар баррикаданинг турли томонларга ўтиб олган эдилар. Ўша замон чигалликларини тарихчилар ечиб беришар. Бироқ ўша пайтда вужудга келган қарама-қаршилик мезонлари — зўравонликка, пролетариат диктатурасига ва демократияга муносабат, социалистик онг ва сиёсий авангарднинг ўрни кабилар аввалги аҳамиятини йўқотганлиги мутлақо равшан.

Биз ўзгардик, социал-демократия ҳам ўзгарди. Воқеаларнинг борищи ишчилар ҳаракати ва демократик ҳаракатда, социализм тарафдорлари орасида ажралишни келтириб чиқарган кўпгина муаммоларни кун тартибидан олиб ташлади. Бугунги кунда «социал-демократиялаш» билан қўрқитаётган кишилар асосий рақибимиз — социализмга қарши ҳамда миллий-шовинистик оқимлардан эътиборни чалғитмоқдалар, холос.

Янги Дастурни ўзлаштириш партия аъзоларининг дунёқараши ва нуқтаи назаридаги руҳий бурилиш билан боғлиқдир. Унинг бутун ақлий имкониятларини тушунтириш ишларига жалб этиш, партия ташкилотларига мунозаралар ва семинарлар ўтказишда ёрдам бериш лозим. Бунда бизнинг партиявий илмий муассасаларимиз муҳим ишларни бажаришга даъват этилганлар. Очиғини айтадиган бўлсак, уларни ислоҳ қилиш натижалари ҳозирча унча кўзга ташланмаяпти.

Партия матбуотининг янада фаолроқ, собитқадамлик билан ишлашига тўғри келади. У бошқа сиёсий йўналишлардаги нашрлар билан мусобақага ҳамиша ҳам бардош бера олмаяпти, баъзи ҳолларда эса партия позицияларидан жиддий чекинишлар бўлаётгани тўғрисида гапириш учун ҳам асос бор. Матбуот тўғрисидаги қонун ҳимоя қиладиган сўз эркинлиги, танқид учун кенг майдон яратилгани, фикрлар хилма-хиллиги — буларнинг ҳаммаси партия нашрларига ҳам таллуқлидир, албатта. Агар газета кун сайин КПСС тутган йўлини бадном қилиш билан шуғулланса, уни партия матбуоти деб ҳисоблашга ҳеч қандай асос йўқ.

Мушкул ечимлардан популистик усуллар ёрдамида қутилган осонроқдир, албатта. Бундай ечимлар туб ўзгартишларни амалга ошириш чоғида шубҳасиз пайдо бўлади. Лекин меҳнаткашлар манфаатларини ҳимоя қилиш, улар вакилларини ҳокимият идораларида кўпайтириш юзасидан амалий ишлар қилиш йўли билан партия обрўсини мустаҳкамлаш учун кучларни жамлаш самаралироқ бўлмасмикин.

Жамият тараққиётининг ҳозирги босқичида КПСС сиёсий ҳаракат қиладиган партия сифатидагина муваффақиятга умид боғлаши мумкинлигини ҳаммамиз яна бир марта ва қайта-қайта ҳис қилмоғимиз лозим.

Шу муносабат билан давлат хизматини партиядан ҳоли қилиш, корхоналар ва муассасаларда партия ташкилотлари фаолиятини тўхатиш тўғрисида РСФСР Президенти яқинда қабул қилган фармонга қандай муносабатда бўлиш керак? КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг баёнотида унга сиёсий баҳо берилди. Мен Пленум мазкур ҳужжатга нисбатан ўз муносабатини билдириши керак, деб ҳисоблаётган ўртоқлар билан ҳамфикрман. Бу тадбирни ҳар қандай далиллар билан асослашмасин, у шусиз ҳам можароларга тўлиб-тошган вазиятни янада мураккаблаштиради. Бу ҳозир жамиятимиз муҳтож бўлган нарса эмас, албатта. Биз тотувлик ҳақида гапирамизу, оғир масалаларни амалий ҳал қилишга нисбатан пайдо бўлган тамойилларга жипслашишга зарар етказиш учун амалда фойдаланилиши мумкин бўлган ҳужжатларни қабул қиламиз. Ваҳолонки, бутун жамиятимиз жипслашишни, оғир масалаларни ижобий ҳал қилишни интизорлик билан кутмоқда.

Бу жамоат ташкилотлари орқали ўз манфаатлари, ўзларининг тутган йўлларини ифодалаётган меҳнат жамоаларининг демократик ҳуқуқларига дахлдор масаладир.

Бунда фуқаролар ҳамда ижтимоий-сиёсий бирлашмаларнинг ҳуқуқлари тўғрисида гап бораётганлиги сабабли, СССР конституциявий назорат комитети ўз хулосасини бериши керак. Кеча СССР Олий Кенгашининг Раиси конституциявий назорат комитетига тегишли мурожаатнома юборди.

Воқеалар қандай ривожланмасин, ваҳимага тушиш керак эмас. Ҳеч ким партиянинг меҳнат жамоалари билан ишлашини тақиқлай олмайди.

Ҳозир жамиятимиз ва партиямизда рўй бераётган ўзгаришлар кўпгина ўртоқларимиз, айниқса, бошланғич партия ташкилотлари билан қуйи комитетлар ходимларининг аҳволига ёмон таъсир қилмоқда. Мен уларни тушунаман. Кеча жумҳурият ва вилоят партия комитетларининг биринчи котиблари билан бўлган учрашувда ҳозирги пайтда бошланғич партия ташкилотлари, партия қуйи комитетларидаги аҳволга ҳос бўлган кескинлик, ўшандай қайфият сезилиб турди. У ерда ишлаётган ўртоқларни ҳар томонлама — ҳам маънавий, ҳам сиёсий, ҳам ҳуқуқий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш зарур. Керак бўлса моддий жиҳатдан ҳам қўллаб-қувватлашимиз лозим. Партиянинг марказий ҳамда маҳаллий идоралари ва муассасалари бу ишни кечиктирмай амалга оширишлари керак.

ҲОЗИРГИ ПАЙТ ВА ПАРТИЯ СИЁСАТИ ТЎҒРИСИДА

Дастурни муҳокама қилар эканмиз, биз, албатта, жамиятдаги вазиятдан ажралган ҳолда фикр юрита олмаймиз. Авжига чиққан танглик ҳали пасайгани йўқ. Истеъмол бозорида ҳозирча ўзгаришлар бўлмади, элатлараро негизда вақти-вақти билан можаролар чиқиб турибди, ҳуқуқ-тартибот соҳасида ҳам кўпгина қийинчиликлар ва ишкалликлар бор. Айни вақтда ҳозир, кейинги ойларда биринчи марта бурилиш аломатлари кўзга ташлана бошлади.

Ҳар қандай жамият, давлат фуқароларнинг қўллаб-қувватлашига таянадиган мустаҳкам ижроия ҳокимияти бўлган тақдирдагина нормал ривожланишга қодирдир. Бунинг учун эса асосий сиёсий кучларнинг тотувлиги, уларнинг миллий манфаатлар йўлида биргаликда ҳаракат қилишга шайлиги талаб этилади.

Бизда юзага келган таназзулнинг сабаблари тўғрисида кўп гапириш мумкин. Лекин, ўйлайманки, бу таназзул кўп даражада сиёсий жараён қатнашчилари ўртасидаги зиддиятлар оқибати эканини айтсам, ҳеч ким баҳслашиб ўтирмаса керак. Бу — Иттифоқ билан республикалар ўртасидаги, республикаларнинг ўзлари ўртасидаги, КПСС билан янги пайдо бўлаётган партиялар ҳамда ҳаракатлар ўртасидаги, янги партиялар ва ҳаракатларнинг ўзлари ўртасидаги манфаатлар тўқнашувидир. Бу ўринда аҳволни махсус тахмин этиш талаб қилинади ва мен ҳозир ушбу мавзуни чуқурлаштирмайман.

Ҳаммамиз вақти-вақти билан фавқулодда кескин тус олган сиёсий олишувларнинг ҳам онгли ва кўпинча мажбурий қатнашчилари бўлганмиз. Давлат тақдири учун ташвиш пайдо бўлганлиги ҳам асослидир, айрим вақтларда жамиятимизда фуқаролар уруши ва ҳарбий тўнтариш, Иттифоқнинг тарқалиб кетиши, янги диктатура ўрнатилиши хавфи тўғрисида гап борди.

Буларнинг ҳаммаси мавжуд воқеликни қай даражада акс эттирганлиги, олдиндан айтиб бўлмайдиган воқеаларнинг ривожи олдида вазият атайин авж олдирилганлиги ёки фақат қўрқув акс эттирилганлиги хусусида баҳслашиш мумкин. Бироқ, жамиятимизда бундай хавф-сирашлар пайдо бўлиши фактининг ўзи ҳали ҳам бартараф этилмагани, бунга жиддий муносабатда бўлишга мажбур қилади. Ана шу ниҳоятда мушкул вазиятда Ново-Огарево жараёни деб аталган жараённинг аҳамияти янада кучаяди.

Хўш, бу ерда гап нима ҳақда бораяпти? Қисқа қилиб айтадиган бўлсак, ҳар қандай чегаралардан ошиб ўтиш хавфи бўлган кескин қарама-қаршилик босқичида асосий сиёсий кучлар ўз масъулиятларини ҳис қилиб, мамлакатни тангликдан умумий чиқа-гайрат билан қандай олиб чиқиш кераклиги хусусида келишиб олишга муваффақ бўлдилар.

Ҳеч ким ўзининг асосий йўлидан, тўғрироқ қилиб айтадиган бўлсак, сиёсий ўзига хослигидан воз кечгани йўқ, ўз сиёсий қиёфасини ҳам йўқотмаган. Шунчаки ўзаро мақбул оқилона қарорлар асосида ҳаракат қилиш мумкинлиги ва зарурлиги эътироф этилганди. Ҳақиқатан ҳам давлатни парчаланишга, халқни кулфатга бошлайдиган муҳолифликни оқлаши мумкин бўлган сиёсий мақсадлар бормикин!

Матбуотда «9 плюс 1» деб аталган баёнот пайдо бўлганида, аввалига бир дафъалик ҳужжат тўғрисидагина гап кетаётгандек туюлиши мумкин эди. Энди эса бу тангликни босқичма-босқич бартараф этиш жараёнининг бошланиши эканлиги ҳаммага маълум бўлиб қолди. Бу нарсани бутун жамиятимиз ўтган машаққатли ойлар мобайнида сабрсизлик ва умид билан кутганди.

Хом хаёлларга берилиш керак эмас, албатта. Сиёсат билан шуғулланаётганлар учун бунга йўл қўйиб бўлмайди. Юзага келаётган фуқаролар тотувлиги ўзларига ошкора ёқмаётган кучлар ҳам бор. Бу тотувлик ўз-ўзидан мустаҳкамланмади, турли хил синовлардан ўтди. Аниқ муаммолар юзасидан тутиладиган йўлларни келишиб олиш умуман енгил бўлмайди, бу жуда оғир кечади. Лекин, айни вақтда сиёсий жараённи қонун доирасида олиб бориш, қайта қуриш натижасида ташкил этилган демократия қонуний муассасаларининг фаолият кўрсатиши, ҳайқириб турган оломон ва «йўқолсин» деган шовқин-суронлар ёрдамида муаммолар ҳал этилишини истисно қилишнинг аниқ-равшан имконияти пайдо бўлди.

Жамият КПССнинг фуқаролар тотувлиги йўлига қатъий риоя этишга қарор қилганлигига ишониши лозим. Гарчи ҳозир КПССни бошқа хатти-ҳаракатларга, ўзини бошқача тутишга ундаш учун жуда кўп уринишлар бўлаётган бўлса ҳам, шундай қилиш керак. Биз бундан кейин ҳам барча мураккаб муаммоларни муҳокама қилишга, руҳан яқин бўлган партиялар ва бирлашмалар, барча демократик кучлар билан уюшган ҳолда ҳамкорлик қилиш ва ҳамжиҳатликнинг барча шаклларини қўллашга тайёрмиз.

Бошқа сиёсий партиялар ва ҳаракатлар ҳам худди шундай масъулият билан иш олиб боришларини кутишга ҳақлимиз.

Маълумки, ўтган куни янги Иттифоқ шартномаси устидаги ишларни тугатишга вакил қилинган Олий Кенгашлар делегациялари бошлиқларининг учрашуви бўлди. Лойиҳа келишиб олинди, у узил-кесил таҳрир қилинаяпти. Шундан кейин имзолаш учун тайёр бўлади.

Бу аҳволни барқарорлаштириш, республикалар билан Иттифоқ ўртасидаги ваколатларни аниқ фарқлаб қўйиш асосидагина давлат идораларининг нормал фаолиятини тиклаш учун катта аҳамиятга молик бўлади. Мен учрашувда Лондонда «Еттилик» учрашуви қатнашчилари билан бўлган музокаралар ҳамда суҳбатлар тўғрисида ахборот бердим. Бу учрашувларнинг якунлари муҳим аҳамиятга эга.

СССРни жаҳон иқтисодиётига таркибий қўшиш учун асос яратилди. Энергетикамиз ва алоқамиз, қишлоқ хўжалиги ва истеъмол моллари ишлаб чиқариш, кичик ва ўрта корхоналар, бозор ёрдамчи соҳаларини ташкил этиш тизимларини янгилаш мақсадида амалий ҳамжиҳатликнинг йўналишлари асосан келишиб олинди.

Ҳамкорликнинг янги усулларини ўзлаштириб олиш учун қаттиқ ишлашга тўғри келади, албатта. Ҳали ҳам жаҳон андозаларига жавоб бермайдиган кўпгина иқтисодий омилларимизни ўзгартиришимиз, қадрлар тайёрлашимиз, нотўғри тушунчалардан воз кечишимиз керак бўлади. Бу ўринда асосий сиёсий кучларни, шу жумладан партиямизни ҳам фаол қўллаб-қувватлаш зарур.

Биз иқтисодий жиҳатдан ривожланган мамлакатлардан, энг а

КЎРИНГ, ТОМОША ҚИЛИНГ

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

Душанба *
29 ИЮЛ

● ЎзТВ I

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Қойилмақом Гоша» туркумидан мультфильмлар.
18.25 «Қўғирчоқлар — менинг дўстларим».
19.00 «Галла — ризқ-рўзимиз».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Истиқбол».
20.25 Тижорат хабарлари.
20.30 Москва. «Время».
21.10 Жумҳурият Ленин комсомоли мукофотининг совриндори Сайёра Қозиева куйлайди.
21.50 «Фарғонанинг мовий ҳалқаси». Манзарали фильм.
22.00 «Ахборот».
22.25 «Оила».
23.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.05 «Ассалому алайкум» (такрор.).
19.05 «Спринт» («Акс садо»).
19.40 «Бу оқшомда» кўрсатувлари саҳифаларида.
АШХОБОД КЎРСАТАДИ:
20.30 Москва. «Время».
21.10 «Туркманистон».
21.30 «Ҳуқуқ-тартибот посбонлигида».
21.55 Шукур бахши таваллудининг 160 йиллигига.
2.45 «Пахта тозаловчилар». Видеофильм.

● МТ I

6.00 «Тонг».
8.35 «Марафон-15».
9.50 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. «Қуён ва Темир қўл» (Доминика).
9.55 «Тўтиқушли хоним». Бадиий фильм (А. Довженко номли киностудия).
11.30 ТСН.
11.45 «Мулоқот». Иқтисодий шарҳ.
12.00 Футбол шарҳи.
12.30 «Кумуш торлар». Мусиқий кўрсатув.

* * *

14.30 ТСН.
14.45 «Тоғ қиссаси». Телевизион бадиий фильм (Шимолий Осетия ва Чечен-Ингушистон телевидение студиялари).
15.50 «Қизиқувчилар олами».
16.05 «Довюрак Робин Гуд», «Рикэ-хохолок». Мультфильмлар.
16.40 Болалар учун фильм. «Ўн беш ёшли капитан» («Союздетфильм», 1945 й.).
18.00 ТСН.
18.15 «Бозор қонунларига биноан».
19.00 «50х50». В. И. Ленин номли Марказий стадиондан кўрсатилади.
20.30 «Время».
21.10 Футбол шарҳи.
21.40 «50х50» кўрсатувининг давоми.
23.40 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
23.55 Кўп серияли илмий-оммабоп фильм премьераси. 9-серия (ГФР—Швейцария).
00.30 «Америкача таътиллар».

● МТ II

7.00 Ишбилармон кишининг тонги. 8.00 Эрталабки бадантарбия машқлари. 8.15 «Ғаройиб матч». Мультфильм. 8.35 «Ўзингиз кимсиз, доктор Цзян?». Ҳужжатли фильм. 9.00 «Тузоқ». Телевизион бадиий фильм («Мосфильм»). 10.00 Билимдонлар учун машқ. 10.45 Созандалар мусиқа ҳақида.

* * *

13.30 Болалар учун фильм. «Ҳабиб — илонларни ўргатувчи» («Тожикфильм»). 14.35 «440 герц». Болалар учун концерт.

* * *

18.25 От спорти. Чавандозларнинг халқаро чемпионати. Москва ипподромидан олиб кўрсатилади. 19.10 «Мусаввир Фёдор Решетников». Ҳужжатли фильм. 19.30 «Шамолдан ҳам тез». Ҳужжатли фильм. 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 Дзюдо кураши. Жаҳон чемпионати. Испаниядан кўрсатилади. 20.30 «Время» (сурдо таржимаси билан). 21.10 Коллаж.

*

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

21.15 «Спринт» («Акс садо»). 21.50 «Бурч» программаси Бректда. 1-қисм.

*

22.45 «Сенга ҳам яхши фазилатлар ёр бўлсин...». Ҳужжатли фильм. 23.15 «Телевизион мусиқий абонемент».

Сешанба *
30 ИЮЛ

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 ЎзТВ хазинасидан. Н. Думбадзе. «Абадият қонуни». Видеофильм. 1-қисм.
10.15 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Тележарида».

* * *

17.50 Янгиликлар.
18.00 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Помир» (Душанбе) — «Пахтакор». Душанбе шаҳридан олиб кўрсатилади. Танаффус пайтида — «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Мерос». Юсуф Сарёмий.
20.30 Москва. «Время».
21.00 Тижорат хабарлари.
21.10 «Мерос». Юсуф Сарёмий (кўрсатувнинг давоми).
21.55 «Спортлото».
22.00 «Ахборот».
22.25 «Адолат». Ҳуқуқий-публицистик видеоканал.
23.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.05 «Яхши дам— меҳнатга ҳамдам». Кинопрограмма.
19.00 «Лаҳза». Хабарлар.
19.10 «Шаҳар юмушлари».
19.30 «Тоқ новдаси». Телефильм.
19.45 «Ёз неъматлари».
ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
20.30 Москва. «Время».
21.10 «Васфи дилхо». Фильм-концерт премьераси.
22.10 «Зудов, ишдан бўшатилдингиз!». Бадиий фильм.

● МТ I

6.00 «Тонг».
8.35 МТ экранида биринчи марта. «Шайтон васвасаси». Бадиий фильм («Мосфильм»).
9.50 Давлат телерадиоси Катта симфоник оркестрининг концерти.
10.30 Болалар соати (француз тили дарси билан).
11.30 ТСН.
11.45 Долзарб репортаж.
12.00 «Ўғлимни нимага ҳозирлашим керак?». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Солдат оналари қўмитасининг иши ҳақида («Союзтелефильм»).

* * *

13.45 «Телемикст».
14.30 ТСН.
14.45 «Яхши оилада тарбия кўрган ёш йигит». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия (Свердловск киностудияси).
15.50 «Қизиқувчилар олами».
16.05 Болалар учун фильм. «Макар — изқувар». 1-серия («Ленфильм»).
17.10 Лев Власин ижро этади.
17.30 «Сиз яратган боғ».
18.00 ТСН.
18.15 «Оққушлар». Мультфильм.
18.30 «Сиёсий мулоқотлар».
19.15 МТ экранида биринчи марта. «Шайтон васвасаси». Бадиий фильм.
20.30 «Время».
21.00 «Чет эл танаффусидаги монолог». Видеофильм премьераси. СССР халқ артисти В. Гордеев раҳбарлигидаги «Русский балет» театри ҳақида.
22.05 «Икс». Ахборот кинокўрсатуви.
23.05 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
23.25 АҚШ денгизчи пиёдалар Президентлик оркестрининг концерти.
00.25 МТ экранида биринчи марта. «Шайтон васвасаси». Бадиий фильм.
01.40 Белорус ёзувчиси, жамоат арбоби Д. Ф. Жилунович ҳақида телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Беларусьтелефильм»).

● МТ II

8.00 Эрталабки бадантарбия машқлари. 8.15 «Алёнушка ва солдат», «Дўстлар». Мультфильмлар. 8.50 «Чашмалар». Кўрсатувни СССР халқ артисти Н. Мешко олиб боради. 9.20 «Адам Смит бойлиги дунёси». 9.55 Ритмик гимнастика. 10.25 «Узоқдан эшитилган какку овози». Телевизион бадиий фильм. 1-серия («Укртелефильм»).

* * *

13.30 Болалар учун фильм. «Мўминқобил уччилар». 1-серия («Беларусьфильм»). 14.35 «Йўлни ўзим танладим». Телевизион ҳужжатли фильм. 15.05 «Алвидо, қурол». Совет танқидчилари Америка адабиётининг долзарб масалалари ҳақида.

* * *

18.15 «Мушукни нима учун мушук деб аташган?». Мультфильм. 18.25 «Тўлқинлар ортида». Телевизион ҳужжатли фильм. 19.25 Коллаж. 19.30 «Кекса Тоомас ва оқ елканлар ҳақида». Телефильм. 19.45 «Арарат этакларида». Телевизион ҳужжатли фильм. 20.15 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.30 «Время» (сурдо таржимаси билан). 21.00 Футбол. СССР чемпионати. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Киев). «Динамо» Марказий стадионидан олиб кўрсатилади.

*

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

22.45 «Бурч» программаси Бректда. 2-қисм.

Чоршанба *
31 ИЮЛ

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 Н. Думбадзе. «Абадият қонуни». Видеофильм. 2-қисм.
9.50 «Олий таълим — янгиланиш йўлида».
10.30 «Ёшлик» студияси саволларингизга жавоб беради.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Қойилмақом Гоша» туркумидан мультфильмлар.
18.35 Болалар учун. «Қувноқ болалик қўшиқлари».
19.00 «Саноатимиз одимлари».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Марьям Сатторова ва Тўлқин Ҳайдаров концерти.
20.30 Москва. «Время».
21.10 Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигига. «Навоийшунослар ёди...».
22.00 «Ахборот».
22.25 «Осмондан тушган беш ўғлон». Бадиий фильм («Ленфильм»).
23.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.05 «Бу оқшомда».
19.00 «Пульс». Хабарлар.
19.10 «Бу оқшомда» кўрсатувининг давоми.
АШХОБОД КЎРСАТАДИ:
20.30 Москва. «Время».
21.10 «Туркманистон».
21.30 «Учдан бири». Телеўйин.
22.20 «Дайхан». Қишлоқ хўжалик ходимлари учун кўрсатув.
23.20 Телетомошабинларнинг талабларига биноан концерт.

● МТ I

6.00 «Тонг».
8.35 «Хусусий шахс». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия. («Экран»).
9.40 «Болалар мусиқий клуби».
10.30 «Икс». Ахборот кинокўрсатуви.
11.30 ТСН.
11.45 Долзарб репортаж.
12.00 Чемпионлар билан биргаликда.
12.15 «Чет эл танаффусидаги монолог». Видеофильм.

* * *

14.30 ТСН.
14.45 «Яхши оилада тарбия кўрган ёш йигит». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
15.50 «Қизиқувчилар олами».
16.05 Болалар учун фильм. «Макар — изқувар». 2-серия.
17.10 «Мусиқий хазина».
18.00 ТСН.
18.15 «Планета». Халқаро программа.
19.00 «Ер мағзи». Рус ёзувчиси И. С. Соколов-Микитов ҳаёти ва ижоди ҳақида ҳужжатли фильм премьераси (Свердловск киностудияси).
19.20 «Хусусий шахс». Телевизион бадиий фильм. 1-серия.
20.30 «Время».
21.10 «Босқичлар».
22.40 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
23.00 «Телескоп».
24.00 «Жанна д'Арк учун квота». Ҳозирги дунёда аёлларнинг роли ҳақида.
00.45 «Хусусий шахс». Телевизион бадиий фильм. 1-серия.
01.50 «Юрий Завадский». Телевизион ҳужжатли фильм.

● МТ II

8.00 Эрталабки бадантарбия машқлари. 8.15 «Қрим эскизлари». Телевизион ҳужжатли фильм. 8.45 «Ау, амаки», «Ау амакининг хатоси». Мультфильмлар. 9.25 «Бўяб-бўрттирмасдан». Сергей Паражанов. 10.25 «Узоқдан эшитилган какку овози». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.

* * *

13.40 Болалар учун фильм. «Мўминқобил уччилар». 2-серия. 14.45 «Ғирром ўйин ёки Акчида ўтказилган тажриба». Ҳужжатли фильм. 15.10 «Луиза Ботир Булгарий қўшиқлари». Қозондан кўрсатилади.

* * *

18.45 «Мусиқада авангард». Нижний Новгороддан кўрсатилади. 19.30 «Йилқилар». Телефильм. 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 Коллаж. 20.05 Л. Бернстайн. «Дивертисмент». 20.30 «Время» (сурдо таржимаси билан). 21.10 Санъат усталари. «Марецкая ҳақида нималарни биласиз?». Фильм-концерт. 22.40 «Дунёнинг барча гуллари». Телефильм. 22.55 Иттифоқдош жумҳуриятлар кинопублицистикаси. «Омон бўлсак...». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Новосибирсктелефильм»).

Пайшанба *
1 АВГУСТ

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 Такрорий фильмлар экрани. «Ҳали ҳаёт олдинда». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
10.05 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Нишона».
10.45 Н. Думбадзе. «Абадият қонуни». Видеофильм. 3-қисм.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Қум соат», «Катта Ух». Мультфильмлар.
18.30 «Деҳқон юмушлари».
18.50 «Қадрият».
19.25 Тижорат хабарлари.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Наманган вилояти Маданият саройи қошидаги «Наманган гуллари» халқ ашула ва рақс ансамблининг концерти.
20.30 Москва. «Время».
21.10 Бир асар тарихи. Одил Ёқубов. «Улуғбек хазинаси».
22.00 «Ахборот».
22.25 «Ишдаги ишқ можароси». Бадиий фильм. 1-серия («Мосфильм»).
23.50 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.00 «Тўйдан сўнг». Телефильм.
18.30 «Навоий ўзбек рассомлари асарларида». 2-кўрсатув.
19.00 «Кинонигоҳ».
ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
20.30 Москва. «Время».
21.10 «Бозъефт».
22.00 Мирзо Турсунзода таваллудининг 80 йиллигига. «Ганг узра тонг». Бадиий фильм. 1-серия (рус тилида).

● МТ I

6.00 «Тонг».
8.35 «Хусусий шахс». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
9.45 «Бошпанасиз Конгуржа». Мультфильм.
10.00 «Босқичлар».
11.30 ТСН.
11.45 ИИВ маълумотларига кўра...
12.00 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
13.00 Илмий-оммабоп фильмлар.
13.30 Халқ куйлари.
13.45 «Телемикст».
14.30 ТСН.
14.45 «Яхши оилада тарбия кўрган ёш йигит». Телевизион бадиий фильм. 3-серия.
15.50 «Қизиқувчилар олами».
16.05 Болалар учун фильм. «Макар — изқувар». 3-серия.
17.10 Шеърият лаҳзалари.
17.15 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
18.00 ТСН.
18.15 «Шамчироқ ёниб турар экан...».
19.15 «Кемадаги балерина». Мультфильм.
19.20 «Хусусий шахс». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
20.30 «Время».
21.10 ИИВ маълумотларига кўра...
21.25 «Илҳом эътиборни талаб қилади».
22.30 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
22.45 Кўп серияли илмий-оммабоп фильм премьераси. 10-серия (ГФР—Швейцария).
23.20 «Рақслар, рақслар, рақслар». Нижний Новгородда бўлиб ўтган бал рақслари II халқаро танлови.
00.40 «Хусусий шахс». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
01.05 Северобайкальск шаҳрилик ҳаваскор композитор П. Толмачёв ҳақида ҳужжатли фильм.

● МТ II

7.30 «Бридж». Телебиржа. 8.00 Эрталабки бадантарбия машқлари. 8.15 «Бир ғишт тавсифи». Ҳужжатли фильм премьераси. Ўрта Осиёнинг ноёб архитектура ёдгорликлари ҳақида (Ўзбекистон илмий-оммабоп фильмлар киностудияси). 8.35 «Метеор» рингда». Муультфильм. 8.55 «Ростов финифти». 9.45 Ритмик гимнастика. 10.15 «Муздек тупроқ ҳарорати». Телевизион бадиий фильм. 1-серия (А. Довженко номли киностудия).

* * *

13.30 Болалар учун фильм. «Варраклар куни» («Арманфильм»). 14.45 «Ғалати авлод». Ҳозирда 50 ёшга тўлганлар авлоди ҳақида ҳужжатли фильм.

* * *

18.10 «Фалокат». Мультфильм. 18.30 «ВИД» таништиради: «Шоу-биржа». 19.30 «Шимолга елканли кемада». Телефильм. 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 Жаҳон бозорининг калити. 20.30 «Время» (сурдо таржимаси билан). 21.10 Коллаж.

*

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

21.15 «Пульс». 21.25 «Қизиқарли учрашувлар соати». 1-кўрсатув. 22.10 «Юнитехинтернэшнл» таништиради...

*

22.45 «Сизга қўшиқ куйлаб бераман». Киевдаги муаллифлик қўшиқлари III Бутуниттифоқ фестивали.

Жума *
2 АВГУСТ

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 «Городецк ўйинчоқлари». Телефильм.
9.05 «Марғилон камалаги».
9.50 Такрорий фильмлар экрани. «Оқсоқ дарвеш». Бадиий фильм («Тожикфильм»).

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Қизлар минораси». Мультфильм.
18.30 Халқаро ҳаёт.
18.50 «Ишбилармонлар ҳузурида».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Хотира». Алп Жамол.
20.30 Москва. «Время».
21.10 «Санъатим — саодатим». Жумҳуриятда хизмат кўрсатган артист Гулчеҳра Фозилжонова.
22.00 «Ахборот».
22.25 «Ишдаги ишқ можароси». Бадиий фильм. 2-серия.
23.30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.05 «Уолт Дисней». Мультфильмлар программаси.
19.00 «Пульс». Хабарлар.
19.10 «02» тўлқинида».
19.25 «Ғаройиб одам». Телефильм.
19.35 Кичик концерт.
20.00 «Юнитехинтернэшл».
ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
20.30 Москва. «Время».
21.10 «Меҳрангез». Адабий-мусиқий кўрсатув.
22.30 «Ганг узра тонг». Бадиий фильм. 2-серия (рус тилида).

● МТ I

6.00 «Тонг».
8.35 «Хусусий шахс». Телевизион бадиий фильм. 3-серия.
9.50 «Агар мен дадамнинг ўрнида бўлганимда». Мультфильм. 1 ва 2-фильмлар.
10.20 «Опера ўйнаймиз».
10.45 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
11.30 ТСН.
11.45 «Мансаб алифбоси».
12.00 «Маппет-шоу». Кўп серияли телевизион қўғирчоқ фильм-концерт. 11 ва 12-сериялар.
12.50 «Унутилган худолар». «Самбиттол якшанбаси». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Союзтелефильм»).

* * *

14.30 ТСН.
14.45 «Мана шундай мўъжизалар». Телевизион бадиий фильм (Свердловск киностудияси).
15.50 «Агар сиз...».
16.35 «Эчи юлдузи». Болалар учун телевизион бадиий фильм премьераси (Венгрия).
17.25 «Аёлни изланг».
18.00 ТСН.
18.15 «Инсон ва қонун». Ҳуқуқий видеоканал.
19.00 «Шалпангқулоқ». Мультфильм.
19.15 «Хусусий шахс». Телевизион бадиий фильм. 3-серия.
20.30 «Время».
21.10 Долзарб интервью.
21.25 «ВИД» таништиради: «Мўъжизалар майдони», «Шоу-биржа», «Шаҳарча», «91-йил мусиқаси».
23.40 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
23.55 «Европа плюс». Мусиқий кўрсатув.
01.00 «Хусусий шахс». Телевизион бадиий фильм. 3-серия.
02.15 «Сўз сеҳргари». Телевизион ҳужжатли фильм.

● МТ II

7.00 Ишбилармон кишининг тонги. 8.00 Эрталабки бадантарбия машқлари. 8.15 «Денискани қандай ўлдиришди?». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Ўзбектелефильм»). 8.50 В. А. Моцарт. 12-соната. 9.05 «Футбол юлдузлари», «Шер боласи ва тошбақа қандай қилиб қўшиқ айтишди?». Мультфильмлар. 9.30 «Жонли сайёра». Кўп серияли ҳужжатли фильм. 9-серия. 10.25 «Муздек тупроқ ҳарорати». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.

* * *

13.30 Болалар учун фильм. «Мана, август ҳам келади» («Озарбайжонфильм»). 14.35 «Гамлет Гонашвили». Телефильм.

* * *

18.30 РСФСРда хизмат кўрсатган артист Б. Феоктистов чалади (балалайка). 19.30 «Белгород». Телефильм. 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 «Экранда Сибирь». Киножурнал. 20.10 М. Равель. «Дафнис ва Хлоя» балетидан 2-сюита. 20.30 «Время» (сурдо таржимаси билан). 21.10 Коллаж.

*

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

21.15 «Кинонигоҳ».

Шанба *
3 АВГУСТ

● ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум».

*

9.00 «Ахборот».
9.25 «Ана Бумба келди». Бадиий фильм («Ленфильм»).
10.40 Амалий давра суҳбати.
11.40 «Қувноқ стартлар». Тожикистонлик ва ўзбекистонлик мактаб ўқувчиларининг ўртоқлик учрашуви.
12.30 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Учқун».
13.30 «Чоравадор».
14.10 «Абитуриент-91». Тижорат кўрсатуви
14.40 «Рўшнолик». Наманган вилоятидаги Косонсой шойи тўқиш корхонаси иш тажрибасидан.

* * *

18.00 «Бувимнинг соябони». Мультфильм.
18.15 Усмирлар учун. «Тенгдошлар».
19.00 Эстрада концерти.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Асрлар оша». Камолиддин Беҳзод (такрор.).
20.15 Оқшом эртаклари.
20.30 Москва. «Время».
21.10 Дам олиш концерти.
21.55 Тижорат хабарлари.
22.00 «Ҳафтанома».
23.00 «Учрашув». Ўзбекистон ССР халқ депутати, шоира Ҳалима Худойбердиева ижодига бағишланган кўрсатув.
00.10 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

9.00 «Фарзанд — ҳаёт гултожи». Кинопрограмма.
10.00 «Гўзаллик излаб».
10.30 «Эрта тонг». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
12.05 «Балқи сен, офтобим». Телефильм.

* * *

АШХОБОД КЎРСАТАДИ:
17.05 Шукур бахши таваллудининг 160 йиллигига.
17.55 Янгиликлар.
18.05 «Одамлар менга қўшиқ ҳадя этишди». Фильм-концерт.
18.35 «Уфқ». Ёшлар учун кўрсатув.
19.55 «Туркманистон».
20.10 «Кичкинтойлар, сизлар учун».
20.30 Москва. «Время».
21.10 «Туркманистон».
21.30 «Ёдиген». Адабий-мусиқий кўрсатув.
22.40 Чори Гуллаев. «Гўзалим». Спектакль.

● МТ I

6.00 «Рақкослар». Телевизион ҳужжатли фильм.
6.30 «Терговни бўғирсоқлар олиб боради». Мультфильм.
7.00 Ритмик гимнастика.
7.30 Тонгги дам олиш кўрсатуви.
8.00 ТСН.
8.20 «Сиз яратган боғ».
8.50 «Доктор Бартек ва ўлим». Мультфильм.
9.10 Хитойда халқ ижодиёти фестивали.
9.55 «Қадимий ўйинларни ўйнаймиз».
10.30 «Тонг юлдузи».
11.30 «Сиз бунга қодирсиз».
12.15 «Россия тароналари» телерадио танловининг совриндори Саратов шаҳрилик «Лад» ансамбли ижро этади.
12.30 «Бурда моден» таклиф этади...».
13.00 «1941 йил 22 июнь». Телевизион ҳужжатли фильм (Бавария телевидениеси, ГФР; Австрия телевидениеси, «Новости» ахборот агентлиги, Бутуниттифоқ Давлат телерадиоэшиттириш компанияси).
14.30 ТСН.
14.45 Эртаклар ва саргузаштлар оламида. «Жаннат боғи». Телевизион бадиий фильм премьераси («Туркманфильм»).
16.05 «Оилавий альбомдан». «Толстой ва Толстойлар».
17.05 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм премьераси. 9-серия.
17.30 «Халқаро панорама».
18.15 «Ойи, мен албатта қайтиб келаман». Телеочерк.
18.35 «Родопига саёҳат». Болгария курорти ҳақида телеочерк.
18.50 «Ер—она масканимиз». Телевизион фототанлов.
18.55 Томошабинларнинг талабларига биноан. «Севишганлар кемаси». Телевизион бадиий фильм (АҚШ).
20.30 «Время».
21.10 Долзарб интервью.
21.25 «Демон». Ҳужжатли фильм.
21.40 «Сизнинг исмингиз нималарни англатади?. Машҳур спортчилар, шоирлар, композиторлар, ижрочилар билан учрашув-концерт.
23.50 «Буюк Транссибирь йўли». Ҳужжатли фильм премьераси.
00.40 «Инженер Баркасовнинг бемаъни куни». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар (М. Горький номли киностудия).

● МТ II

7.30 Эрталабки бадантарбия машқлари. 8.15 «Мана бу эртакда шундай бўлган эди». Мультфильм. 8.25 «Моҳир учувчи ҳикояси». Телевизион бадиий фильм («Грузия-фильм»).

*

9.30 —11.30 ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ. 1. «Янгра, гармонь». К. Тинчурин номли Қозон драма ва комедия театрининг спектакли.

*

11.30 «Ҳамдўстлик» видеоканали. 14.00 «Ҳайвонот оламида» (сурдо таржимаси билан). 15.30 «Йил фасллари. Август». 16.15 Спорт ҳамма учун.

*

16.30—18.15 ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ. «Рангинкамон» (тожик тилида кўрсатув).

*

18.15 «Сеҳргар ким?» Мультфильм. 18.30 Педагогика ҳамма учун. 19.15 «Русское трио» ижро этади. 19.30 «Тўхтаб, қулоқ сол». Телефильм. 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 «Вертикаль». «У пайтларда деразалар ўйиб ишланарди». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Ҳаваскор мусаввир Н. Ф. Дорогов ҳақида («Красноярсктелефильм»). 20.30 «Время» (сурдо таржимаси билан). 21.10 Коллаж.

*

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

21.15 «Пульс». 21.25 «02» тўлқинида». 21.40 «Бурда моден» таклиф этади...». 22.20 «Эсдалик учун дастхат». Татьяна ва Сергей Никитинлар.

*

22.45 «Ўнинчи қурбон». Бадиий фильм.

Якшанба *
4 АВГУСТ

● ЎзТВ I

8.00 «Ҳафтанома» (такрор.).

*

9.00 «Тайга сири». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
10.20 Болалар учун. «Бирталикда куйлаймиз».
10.50 «Чорраҳа».
12.50 «Деҳқон ва замин».
13.50 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Йигитлар босиб ўтган йўл...».
Тижорат кўрсатувлари
15.50 «Учқўрғонликларнинг умиди ва ташвишлари».
16.30 «Илғор тажриба мактаби».

* * *

18.00 Болалар учун. «Диққат, шаҳарда сеҳргар». Бадиий фильм.
19.00 «Кичкинтой» студияси кўрсатади. «Мевалар тилга кирди».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Телевизион новеллалар театри. А. П. Чехов. «Илтимос».
20.30 Москва. «Время».
21.10 «Якшанба оқшомида».
22.00 «Ахборот».
22.25 Экранда — кинокомедия. «Хотиржамлик бекор қилинади». Бадиий фильм («Мосфильм»).
23.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

9.00 «Илҳом чашмалари». Болалар учун концерт.
9.50 «Кўринмас одам». Бадиий фильм («Мосфильм»).
11.20 «Дугонам Зебо». Фильм-концерт.
11.50 «Юрий Толубеев». Фильм-портрет.

* * *

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
17.40 «Мудҳиш хато». Бадиий фильм.
19.20 «Донишчу».
20.00 «Ҳафта».
20.30 Москва. «Время».
21.10 «Паёми Машриқ». Мусиқий кўрсатув.
21.50 «Ижара пули». М. Воҳидов номли ёшлар театрининг спектакли.
22.40 «Телетомошабин ҳамроҳи».

● МТ I

7.30 Ритмик гимнастика.
8.00 ТСН.
8.15 «Спортлото» тиражи.
8.30 «Эрта саҳарлаб».
9.30 «Ватан хизматида».
10.30 Тонгги дам олиш кўрсатуви.
11.00 «Ҳайвонот оламида».
12.30 «Мусиқий дўкон».
13.00 «Здоровье».
13.30 Р. Шуман. «Арабескалар». Д. Алексеев чалади (фортепиано).
13.40 «Жонли паровозлар». Ҳужжатли фильм премьераси («Кадр» ижодий ишлаб чиқариш кооперативи).
14.30 ТСН.
14.45 «Янги авлод танлайди».
16.00 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. «Қария Гомер» (АҚШ).
16.05 Мультфильмлар.
16.30 Қишлоқ янгиликлари.
17.30 «Уолт Дисней таништиради...».
18.20 «Шарқий Сибирь». Киножурнал.
18.30 «Ренцо Арборе ва Хэрри Конник билан ўтган қойилмақом кеча». Италиядан кўрсатилади.
19.10 МТ экранида биринчи марта. «Нофелет қаерда?» («Мосфильм»).
20.30 «Время».
21.10 «Ялта-91» эстрада қўшиқлари ёш ижрочиларининг VI телетанлови.
23.40 «Джаз портретлари».
00.30 «Мен севган детектив». Телевизион бадиий фильм («Экран»).

● МТ II

7.30 «Зарядкага сафланинг!». 7.45 «Она-замин ташвишида» туркумидан телевизион ҳужжатли фильм. 8.20 Болалар учун фильм. «Айиқча». Телевизион бадиий фильм («Киевнаучфильм»).

*

9.30 ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ. «Замандас» (қозоқ тилида кўрсатув).

*

11.30 «Ҳамдўстлик» видеоканали. 14.00 М. И. Глинка номли Ленинград Давлат академик капелласининг концерти. 14.40 Халқ куйлари. 14.50 «Хорда менинг овозим янграйди. 15.30 «Биз яшаётган олам». Режиссёр М. Дохматская фильмлари.

*

16.30—18.10 ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ. «Безнен мирас» (татар тилида кўрсатув).

* * *

18.10 СССР халқларининг X ёзги спартакиадаси. Велоспорт. 18.40 «Бурга ва чумоли». Мультфильм. 18.50 «Ғолиблар». 19.30 «Хусумат олмалари». Телефильм. 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 Триатлон. СССР чемпионати. Даугавпилсдан кўрсатилади. 20.20 Муаллифлик телевидениеси. «АТВ-брокер». 20.30 «Время» (сурдо таржимаси билан). 21.10 «АҚлдан озган солдатлар». Бадиий фильм.

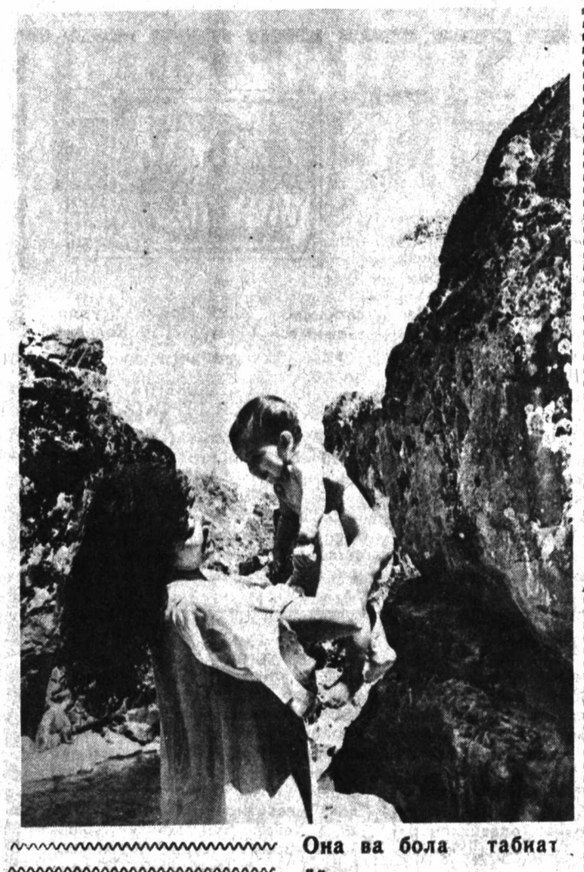

Она ва бола табиат қўйнида.

А. АБАЛЯН сурат-этюди.

БИЛАСИЗМИ!

БУЮК ИПАК ЙЎЛИ

Буюк ипак йўли инсоният тарихида биринчи марта Шарқ ва Ғарбни бир-бири билан боғлаган қитъалараро улуғ йўл эди. «Буюк ипак йўли» атамасини биринчи марта немис олими К. Рихтгофен ўзининг 1877 йилда чоп этилган классик асари — «Хитой»да илмий таомилга киритди. Унинг тахминича. Милоддан олдинги 126 йил Буюк ипак йўли очилган сана ҳисобланади.

АНТИҚА МУЗЕЙЛАР

Берлин ва Дрезден шаҳарларидаги музейлар ноёб коллекциялари билан бутун дунёга машҳур. Шу билан бирга Германияда кўпгина майда музейлар ҳам борки, улардаги экспонатлар, одатда, фақат бир соҳанигина намойиш қилади.

Айни бир вақтда Бюнде (Вестфалия) шаҳридаги тамаки музейи жуда антиқалигини кўпчилик тан олган. Тамаки ва кашандаларга тааллуқли ҳамма нарса бу ерга тўпланган: хилма-хил сигареталар, папиросларр, трубкага солиб чекиладиган, бурунга тортиладиган тамакилар, муштуклар, кулдонлар, зажигалкалар ва бошқалар. Музей узунлиги 174, йўғонлиги 58 сантиметр келадиган улкан сигаретага ҳам эга бўлган.

С. ОДИЛОВА тўплаган.

ТАБИАТНИНГ ЎЗИ ТАБИБ

ПОМИДОР

— У куни бир танишимизникига бориб қолдим. Анчагина ерга помидор экканэкан. Ғарқ пишиб ётибди. Дори емаган. Қўлбола. Бироқ бу оилада помидорни унчалик хуш кўришмас экан. Териб чиқинг, бир шакароб қилайлик, десам, ичингизни шилиб нима қиласиз, унинг ўрнига қўй гўштдан шашлик қилайлик, деди уй соҳиби. Ичимда кулиб қўйдим. Сиз нима дейсиз, Собитжон.

— Истеҳзоли кулиб қўйганингиз бежиз эмас. Бу оила помидор ҳақида мутлақо маълумотга эга эмас экан. Лоқайдликнинг боиси шу.

— Келинг, помидор хусусида батафсил гаплашайлик.

— Майлингиз...

— Шундай қилиб помидор дегани ўзи нима?

— Дарҳақиқат, нима? Бу ўсимликнинг ватани — Мексика, Перу, Чили каби мамлакатлар бўлган. Амрико қитъасидан у Испанияга келтирилиб, дастлаб манзарали ўсимлик сифатида ўстирилган. Унинг меваларини одамлар заҳарли деб ўйлашиб, истеъмол этишмаган. XVI асрда биринчи бўлиб итальянлар уни озуқа сифатида ея бошлаганлар.

— «Помидоро» дегани «олтин олма» дегани чоғи уларнинг тилида.

— Тўғри айтдингиз. Бизнинг жумҳуриятимизда бу «олтин олма»нинг жуда кўп турлари етиштирилади. «Талалихин», «Тўнғич», «Маёқ», «Майкоп», «Марғилоб», «Мўъжиза», «Совга», «Сталинград», «Юсупов» сингари ўнлаб навлари маълум ва машҳурдир. Улар кўринишиа, мазаси, оғирлиги, пишиш вақти жиҳатидан бир-биридан фарқ қилади.

— Унинг шифобахшлик хусусиятлари ҳақида гапириб беринг.

— Хўп бўлади. Унинг турган битгани даво. Зотан унинг таркибида қанд моддаси, органик, аминокислоталар, турли хил витаминлар, калий, кальций, магний, фосфор, темир тузлари, хром, титан, галлий, молибден, стронций каби майда унсурлар анчагина. Помидорда йод моддаси бўлганлиги боис атеросклероз, юрак хасталикларида, бедармонликда, камқонликда, жигар, буйрак касалликларида истеъмол этилса, кўп наф келтиради. Икки дона ўртача помидорда 50 миллиграмм «С» витамини бор. У бир кунлик эҳтиёжни қондиради... Уша ошнангизникига яна бир бориб, тушунтиринг, «олдида оқиб ётган витамин дарёси»нинг қадрига етсин!..

— Дуруст гап. Боболаримиз айтгандек «тушунмаган одам тушиб қолаверади»... Келинг, хеёлан полиззорга саёҳат қилайлик. Тарвуз таърифидан сўзлашайлик.

ТАРВУЗ

— Бу гапингизда жон бор. Ҳали айтганимиздек, тарвуз ҳақида ҳам тушунчаларимиз унча мўмай эмас.

— Биргина «Хайитқора» деганининг ўзида қанча маъно бор?

— Балли. Тарвузнинг маданий навлари жумҳуриятимизда ёз ойларидан то кеч кузгача пишиб етилади. У ўта хушхўр, шифобахш неъмат. Тарвуз B_1, B_2, С, РР витаминлари, каротин, органик кислоталар, пектин сингари моддаларга бой. Улардан ташқари унинг таркибида ғоят фойдали турли хил тузлар мажмуаси мавжуд. Табиблар илгари сариқ касаллигига йўлиққанларга тарвуз буюрганлар. Ўт ва пешоб ҳайдашнинг энг яхши воситаси тарвуз ҳисобланган.

Унинг қуритилган пўчоқларидан тайёрланган дамлама йўғон ичакнинг яллиғланишини даволашда фойда беради. Тарвуз буйрак ҳамда қовуқдаги тош ва қумларни нуратиш, сўнгра жисмдан чиқариб ташлаш хусусиятига ҳам эга.

— Яна қандай ҳосиятлари бор?

— Халқ табобатида тарвуз уруғидан ҳам фойдаланилади. Унинг уруғи сут билан аралаштирилиб, истеъмол этилса, ички қон кетишни тўхтатади. Шунингдек, шу йўл билан болалардаги гижжани ҳайдаш ҳам мумкин.

— Раҳмат. Кейинги сафарга ҳам гап қолсин. Муштарийлардан келган мактубларда кўтарилган мавзулар хусусида сўзлашармиз.

— Биз рози!..

Суҳбатдош Р. УМАРОВ.

ЭЪЛОНЛАР БУРЧАГИ

Ўзбекистон ССР Халқ таълими вазирлиги

Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси «ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ»нинг тажрибавий ҳажмли-блокли уйсозлик комбинати қошидаги

5-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1991-1992 ўқув йилига

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

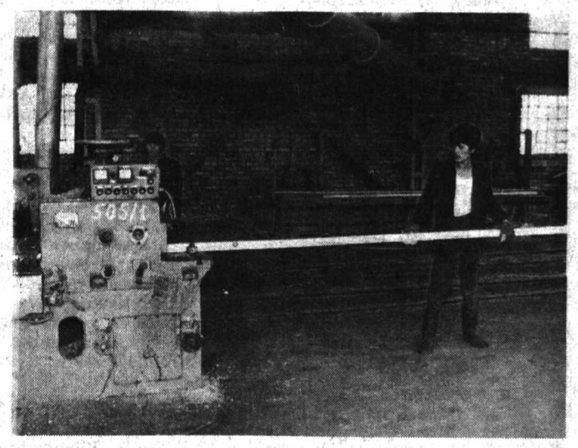

Билим юрти Тошкент шаҳридаги қурилишларда ишлаш учун қуйидаги ихтисослар бўйича малакали ишчи кадрларни тайёрлайди: бўёқчи-сувоқчи, қурилиш дурадгори, электр пайвандчи, сувоқчи-пардозловчи-плиткачи, ғишт терувчи.

Билим юртига 6 ва 10 ойлик гуруҳларда ўқиш учун Совет Армияси сафида ҳарбий хизматни ўтаб қайтган ўрта маълумотлилар қабул қилинади.

3 йиллик гуруҳларга эса 9-синфни битирганлар қабул қилинади.

ЎҚИШ ДАВРИ — УЗЛУКСИЗ МЕҲНАТ ФАОЛИЯТИГА ҚЎШИБ ҲИСОБЛАНАДИ.

Билим юртида 3 йил ўқиб битирганларга ўрта маълумот тўғрисида аттестат, диплом ва эгаллаган касби бўйича малака разряди берилади. 6 ой ва 10 ой ўқиганларга эгаллаган ихтисоси бўйича диплом ва малака разряди берилади.

Ўқувчилар ишлаб чиқариш практикасини «ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ»нинг қурилиш объектларида ўтказадилар. Ишлаб чиқариш практикаси даврида ўқувчиларга ишлаб топган меҳнат ҳақларининг 50 фоизи тўланади. ҲАМДА ҲАР ойда 6 ой ўқийдиган гуруҳларнинг ўқувчиларига 160 сўмдан, 10 ой ўқийдиган гуруҳларнинг ўқувчиларига эса 80 сўмдан, 3 йил ўқийдиган гуруҳларнинг ўқувчиларига 40 сўмдан нафақа берилади.

3 йиллик гуруҳларда ўқийдиган ўқувчилар бепул кийим-бош ва ҳар куни овқат билан таъминланадилар.

МАШҒУЛОТЛАР — ЎЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

Билим юртини имтиёзли диплом билан битирганлар ўрта ва олий ўқув юртларига йўлланма билан ўқишга юборилади.

БИЛИМ ЮРТИДА БАДИИЙ ҲАВАСКОРЛИК, НАҚШ ТЎГАРАКЛАРИ ВА СПОРТ СЕКЦИЯЛАРИ МАВЖУД.

Бошқа шаҳардан келганларга ётоқхона берилади.

ЎҚИШГА КИРУВЧИЛАР ҚУЙИДАГИ ҲУЖЖАТЛАРНИ тақдим этишлари лозим: директор номига ариза, маълумоти тўғрисида гувоҳнома (асли), характеристика, яшаш жойидан ва соғлиғи ҳақида маълумотномалар, 6 дона сурат (3х4 см).

Билим юрти манзилгоҳи: Тошкент шаҳри, Ленин райони, Астрахан кўчаси, 12-уй, 5-ўрта ҳунар-техника билим юрти, 66, 161, 55-автобусларнинг «57-мактаб», 22-автобуснинг «Дегтярев кўчаси», 5, 26-трамвайларнинг «Восток» кинотеатри, 1-трамвайнинг «Дегтярев кўчаси» бекатлари.

Телефонлар: 91-26-47, 91-29-50.

«ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ»НИНГ ТАЖРИБАВИЙ ҲАЖМЛИ-БЛОКЛИ УЙСОЗЛИК КОМБИНАТИ.

«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

• ШАҲАР МАВЗУИДА

САҒБОН КЎЧАСИ ҚАЧОН ТУЗАТИЛАДИ

ШАҲАРЛИКЛАР яхши билишади. Сағбон кўчаси пойтахтдаги марказий кўчалардан биридир. Бу йўлдан Эски шаҳар йўналиши бўйича қатновчи жуда кўплаб автобуслар юради. Ана шу кўча бўйлаб жойлашган маҳаллаларнинг аҳолиси ҳам ўз иш жойларига ва бошқа юмушларга бу йўлдан юрувчи транспортлардан фойдаланишади. Аммо мана икки ойдирки, Сағбон кўчасида транспортлар ҳаракати тўхтаб қолди. Сабаби қурувчилар қувурлар ўтказиш учун ҳандақлар қазиб қўйишган. Ободончилик яхши, албатта. Лекин «Октябрь 40 йиллиги», «Янги турмуш», «Чиғатой дарбоза» ва «Коминтерн» маҳаллаларида яшайдиган аҳоли жуда қийналишмоқда. Чунки улар ўзларининг ягона транспорт қатновчи йўлларидан айрилиб туришибди. Тўғри, бугун бир амаллаб ишимизга бориб келяпмиз. Лекин бизни бошқа нарса ўйлантираяпти.

Сабаби ишдан дарак йўқ. Қурувчилар кам кўринишади. Бу аҳволда кўчамиз қачон битади. Ҳозир-ку, ёз. Эртага ёғин-сочинлар бошланса нима қиламиз?

Сағбон кўчаси фуқаролари номидан

А. ТОЛИПОВ.
меҳнат фахрийси.

ВАЪДА АМАЛГА ОШАДИМИ?

Пойтахтнинг Октябрь райони ҳудудида Тўрақўрғон номли мавзе бор. Бу ерда турли миллат вакиллари яшашади. Бу ҳудуд шаҳарликларга ишчилар шаҳарчаси номи билан кўпроқ таниш. Улуғ Ватан уруши йилларида мамлакатимизнинг турли шаҳарларидан саноат корхоналари мана шу ерга кўчириб келтирилиб, жойлаштирилган. Ҳар ҳолда бу мавзеда аҳоли жуда зич истиқомат қилади. Уларнинг сони йилдан-йилга кўпайиб боряпти. Шу сабабли ҳовлилар, кўчалар тораймоқда. Ободончилик ишларидан эса дарак йўқ. Шу вақтга қадар канализация, сув иншоотлари тикланмади.

Ечилмаган муаммолар кўпайгандан кўпаймоқда. Шунинг учун ҳам мутасаддиларга мурожаат қилишга мажбур бўлдик. Чунки ёз ойларида кўчаларимиздан юриш қийин бўлиб қолмоқда. Сабаби турли чиқинди сувлар ариқларга оқизилмоқда. Кўтарилган бадбўй ҳид, пашша-чивинлар бизни жуда қийнаб юборди. Одамларнинг дам оладиган тайинли бир жойи ҳам йўқ. Фаолларимиз ана шу масалалар хусусида Октябрь район ижроия қўмитасига қатнайверириб, чарчадилар. Тўғри, бизга бу ҳудуддан канализация ўтказиш 1982 йилда Тошкент шаҳар канализация идорасида ҳисобга олиб қўйилган дейишди. Мана, орадан салкам ўн йил вақт ўтди. Лекин ундан дарак йўқ. Ваъда ваъдалигича қолмоқда. У амалга ошадими, йўқми! Буни рўзнома аниқлашда бизга ёрдам берса яхши бўларди.

Яна бир мулоҳаза. Ҳозир ҳамма жойда атамалар комиссиялари ишлаяпти. Аммо бизнинг районимизда унинг ҳам таъсири йўққа ўхшайди. Йўқса, ишчилар шаҳарчасидаги ҳеч қандай маъносиз Водопадний, Озерний, Архитектор, Чернильний ва ҳоказо номлар билан аталувчи кўчаларнинг номларини ўзгартиришган бўлмасмиди! Хулпас, ҳудудимизда муаммолар йиғилиб бормоқда. Яна бир карра, бу борада ёрдам сўраб маҳалла аҳли номидан:

А. АБДУҚОДИРОВ,
С. СОАТОВ,
Т. УМАРОВ,
жами 7 имзо.

ЯНГИ ҚЎҒИРЧОҚ ФИЛЬМЛАР

«БАХТИЁР ШАҲЗОДА»

ҚАТОР йиллардан буён «Ўзбекфильм» қошидаги мультбирлашмада мусаввирлик ва режиссёрлик вазифаларини сидқидилдан адо этиб келаётган Мавзур Маҳмудов янги киноасар устида иш бошлади. «Бахтиёр шаҳзода» деб номланувчи бу икки қисмдан иборат мультфильм англиялик ёзувчи Оскар Уайлднинг ҳикояси асосида бўлиб, унинг сценарийси Нозим Тўлаҳўжаев қаламига мансуб.

... Шаҳар ўртасидаги майдонда олтиндан ясалган шаҳзода ҳайкали турарди. Кунларнинг бирида ўша ҳайкал пойига жануб томон учиб келаётган қалдирғочлар дам олиш учун қўниша-ди. Қалдирғочлардан бирининг устига сув томчиси тушади ва у ҳайрон бўлиб тепага қарайди. Қарасаки, бу томчи эмас, балки ҳалиги ҳайкал-шаҳзоданинг кўз ёши экан. Беозор қуш ҳайкалдан нега йиғлаётганини суриштиради.

... Суҳбат жараёнида ҳайкал-шаҳзода қалдирғочдан шаҳар четида яшаётган камбағал тикувчи аёлнинг касал ўғлига ўзидаги ёқут тошни элтиб беришни илтимос қилади. Қалдирғоч илтимосни бажариб қайтиб келса, шериклари учиб кетишмоқда экан. Шошилинч тарзда у ҳайкал билан хайрлашмоқчи бўлади, бироқ ҳайкал-шаҳзода яна ва яна илтимос қилаверади...

Бу ажойиб мультипликацион киноасарнинг барча воқеаларини батафсил ҳикоя қилиб ўтирмаймиз, уни томошабинларнинг ўзлари кўришиб хулоса чиқаришгани маъқул. Фақат шу нарсани айтиш мумкинки, асар сўнггида ҳалиги қалдирғоч шаҳзода илтимосларини бажариш билан овора бўлиб, вақтнинг ўтиб кетганини сезмай қолади ва оқибатда совуқдан йиқилади, бутун борлиғини, яъни баданидаги тангаларни тарқатиб бўлган ҳайкал ҳам қулайди...

Мавзур Маҳмудов ҳам режиссёр, ҳам мусаввир сифатида экранлаштираётган бу мультфильм чуқур фалсафий руҳда бўлиб, ундаги воқеалар кишини меҳрибонлик, одамгарчилик, инсоф сари чорлайди. Асосан мактаб ўқувчиларига мўлжалланган бу киноасарни Вадим Бахтиев тасвирга туширмоқда.

Р. БЕРДИЕВ.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

Т. Живков соғлиғига боғлиқ

● МАЪЛУМКИ, Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитетининг собиқ Бош котиби, БХР Давлат Кенгашининг раиси Тодор Живков устидан ўтказилаётган суд маълум муддатга кечиктирилган эди. Эндиликда суд бўладими ёхуд бўлмайдими, деган савол туғилди.

Т. Живков иши юзасидан ўтказилаётган суд жараёнида раислик қилаётган Жумҳурият Олий судининг аъзоси Стефанка Стоянова ушбу суд хусусида гапириб, суднинг бўлиш ё бўлмаслиги Т. Живков саломатлигига боғлиқдир, деди. Шу ҳафта ичида шифокорлар Т. Живков саломатлиги юзасидан хулоса чиқариб беришлари керак.

— Живковнинг саломатлиги кейинги кунларда ниҳоятда ёмонлашди,—деди Т. Живковнинг оқловчиси Даниела Даковска,— у, ҳатто, ўрнидан ҳам турмаётир. Ҳеч кимни қабул қилмайди. Унга қараётган врачларнинг фикрича, Живков янги суд жараёнини кўтара олмаслиги мумкин...

Шундай қилиб, Т. Живков тақдири шифокорларнинг хулосаларига боғлиқ бўлиб қолди.

ТАХТИМНИ ҚАЙТИБ БЕРИНГ

● ШАРҚИЙ Оврўпода эсаётган ўзгаришлар шамоли тахт соҳибларининг иштаҳасини тобора очмоқда. Ўтмишда тахтини йўқотган кўпгина ворислар кўплаб пайдо бўлмоқдалар. Бу «касаллик»дан Африка қитъаси ҳам четда қолгани йўқ. Эфиопия тузумининг инқирозга учраши собиқ император Хайле Селассие I ворисларини жумбушга келтирди. Улардан бири ҳозир Канадада яшаб, автомобиллар сотиш билан шуғулланаётган валиаҳд Асефа Воссендир.

«Тахтимни қайтиб беринглар» деган даъво билан у Эфиопияга қайтиб келмоқчи. Бемалол валиаҳд ўз ватанига қайтаверсин, деди Эфиопиянинг ҳозирги раҳбари Мелеса Зенауи, бироқ Асефа Воссен бу ерда ҳам машина савдоси билан шуғулланаверади.

ҚИСҚА САТРЛАР

● АРГЕНТИНА федерал суди Диего Марадона иши юзасидан қўзғатилган жиноий маълумотларни кўриб чиқиб, уни қора дори сақлашда айбдор деб топди. Бу ҳақда Рейтер ахборот агентлиги хабар берди. Марадонанинг айби исбот этилса, у икки йиллик қамоқ жазосига ҳукм этилиши мумкин.

● ЮГОСЛАВИЯНИНГ «Црвена Звезда» футбол командасига эндиликда 56 яшар Владица Попович раҳбарлик қилади. Янги бош тренер 1956 йилдан 1964 йилгача мазкур командада ўйнаган. У сўнгги пайтда Баня-Лука шаҳридаги «Борац» командасига раҳбарлик қилаётган эди.

Р. ГАНДИ БЕВАСИ ТАҲДИД ОСТИДА

● ҲИНДИСТОННИНГ собиқ бош вазири, ваҳшиёна фитна қурбони бўлган Ражив Гандининг рафиқаси Соня Ганди ҳамда унинг икки фарзанди (қизи Приянка, ўғли Рахул) ҳаётига таҳдид қилишлар тобора кўпайиб бормоқда. Кўринишдан бу машҳур оиланинг душманлари Ганди оиласини батамом қириб ташлашга азм қилишганга ўхшайди.

Ҳиндистон Миллий Конгресси (И) партиясининг парламентдаги депутатлари ўз баёнотларида Р. Ганди оиласига қилинаётган таҳдидлар хусусида ташвишланиб гапирдилар. Улар собиқ бош вазир оиласи аъзоларини муҳофаза этиш учун ажратилган хавфсизлик кучларини етарли эмас, деб ҳисобламоқдалар. Депутатларнинг талаби бўйича мавжуд қонунларга тузатиш киритилиб, тўлиқ хавфсизликни амалга ошириш учун танланган гуруҳлар ташкил этилмоғи лозим.

Депутатлар тергов ишларини чуқурлаштиришни ҳам талаб қилмоқдалар. Уларнинг фикрича, тергов ишлари юзаки олиб борилмоқда. Ражив Ганди ҳалокатида фақат «Тамил илам»ни озод этувчи йўлбарслар» деб аталган ташкилот айбланмоқда. Лекин, бу фитна ортида аниқ кимлар турган? Бу саволга ҳамон жавоб топилмаётир.

Ҳозирги пайтда Соня Ганди ўз фарзандлари билан Деҳлидаги Жан Патх кўчасида жойлашган 10-уйда, яъни собиқ бош вазир резиденциясида яшаб турибдилар. Соня Ганди ҳозирча уй юмушлари ҳамда фарзандлари тарбияси билан банд.

Бироқ конгрессчи фаоллар кейинги пайтларда Соня Гандини яна сиёсат майдонига тортишга ҳаракат қилмоқдалар. Унга Ражив Ганди номзоди қўйилган Аметхи мавзеидан сайловларда ўз номзодини қўйишни маслаҳат бермоқдалар. Ҳиндистон пойтахтидаги шарҳчилар Соня Ганди охир-оқибатда маслаҳатгўйларнинг гапларига ён босиши мумкин, деб ҳисобламоқдалар. Нима бўлган тақдирда ҳам С. Ганди яқин ўртада Аметхи шаҳрига сафар қилиб, у ердаги муҳитни чамалаб кўрмоқчи. Аммо, унинг сафари муддати сир тутилмоқда. «Экономик таймс» рўзномасининг ёзишича, С. Ганди сафарга чиққудек бўлса, ҳокимлар унинг хавфсизлигини лозим даражада таъминлайдилар.

● БУЮК Британия пойтахти — Лондон шаҳри ўзининг кенг кўчалари, муҳташам бинолари билан машҳур. Хорижлик меҳмонлар Тауэр-Бриж ҳамда Биг Бен сингари меъморчилик мўъжизаларини томоша қилмасдан ватанларига қайтмайдилар. СУРАТДА: Британия парламенти — Биг Бен.

ТАСС сурати.

ЖАРИМАГА —ТУЯЛАР

● ЯҚИНДА Суданда шариатнинг қоидалари яна бир карра кўриб чиқилиб, баъзи бир мақомлар бошқатдан белгиланди. Эндиликда қотил ўз айбини соқит қилиши учун ўз қурбони оиласига 100 нафар туя тўлаши лозимлиги белгиланди. Лекин, гуноҳкорлар жуда мушкул аҳволга тушиб қоладиганга ўхшаб туришибди. Чунки, Суданда туялар сони кескин камайиб кетмоқда, уларни топиш жуда мушкул вазифага айланмоқда. Шу боис адлия вазири Жалол Али Лутфий шариатга тузатиш киритишга жазм қилди. Товон учун тўланадиган туялар ўрнига пул тўлаш мумкин, деб фатво берди. Пул миқдори 200 минг судан фунти (44 минг доллар) деб белгиланди.

Ўғрилар учун белгиланган шариат ақидаларига ҳам тузатиш киритилди: илгари жазо сифатида ўғрининг қўллари кесиладиган бўлса, энди улар ўз гуноҳларини қоплаш учун пул тўлаши мумкин. 2600 судан фунти (580 доллар) миқдорида ўғрилик қилганлар ана шундай ҳукмга маҳкум этиладилар.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

42-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1991—1992 ўқув йилига

қуйидаги ихтисослар бўйича

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

ЭҲМ оператори — ўқиш муддати 2 йил, 9-синф маълумотидаги йигит ва қизлар қабул қилинади. Ўқиш рус тилида олиб борилади;

кенг қамровли станокчи — ЧПУ оператори — ўқиш муддати 2 йил, 9-синф маълумотидаги йигитлар қабул қилинади. Таълим рус ва ўзбек тилларида олиб борилади;

саноат ускуналарини созловчи чилангар — ўқиш муддати 2 йил, 9-синф маълумотидаги йигитлар қабул қилинади. Таълим рус ва ўзбек тилларида олиб борилади;

механика-йиғув ишлари чилангари — ўқиш муддати 1 йил, 8-синф маълумотидаги йигитлар қабул қилинади. Таълим рус ва ўзбек тилларида олиб борилади ва 9-синф маълумоти ҳақида ҳужжат берилади;

электр-пайвандчи — ўқиш муддати 3 йил, 9-синф маълумотидаги йигитлар қабул қилинади. Таълим рус ва ўзбек тилларида олиб борилади;

кенг қамровли станокчи — ўқиш муддати 1 йил, 8-синф маълумотидаги ёшлар қабул қилинади. Таълим рус ва ўзбек тилларида олиб борилади.

9-синфни тамомлаган ўқувчилар 2—3 йил таълим оладилар, бепул овқат, кийим-бош ва ойига 40—50 сўм ҳажмида стипендия билан таъминланадилар. 2—3 йил таълим олган ўқувчиларга касб эгаллаганлик ва тўлиқ ўрта маълумот ҳақидаги ҳужжат топширилади.

11-синфни тамомлаган ва Совет Армияси сафларидан истеъфога бўшатилган ўқувчилар 6 ой таълим оладилар ва уларга ойига 100—110 сўм ҳажмида стипендия тўланади.

Ҳамма ўқувчиларга ишлаб чиқариш амалиёти даврида ишлаб топган иш ҳақларининг 50 фоизи тўланади.

Ўқиш даври умумий меҳнат фаолиятига қўшиб ҳисобланади.

Билим юртида бадиий ҳаваскорлик тўгараклари, спорт секциялари ишлаб турибди.

Машғулотлар — 1 сентябрдан бошланади.

Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширишлари шарт: билим юрти директори номига ариза, туғилганлик ва маълумот ҳақидаги гувоҳномалар, яшаш жойидан, ота-онасининг иш жойидан ҳамда тиббий маълумотномалар, 8 дона фотосурат (3х4 см. ҳажмида).

Билим юрти манзилгоҳи: 700084, Тошкент шаҳри, Киров райони, Жаҳон Обидова кўчаси, 70-уй (9, 24, 51, 60, 67, 72, 91-автобуслар, 2, 16, 22, 25, 28, 29-трамвайларнинг «Ғалаба боғи» ёки «ВДНХ» бекати).

Ўзбекистон ССР Халқ таълими вазирлиги

Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси

Тошкент ҳақиқати («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; бўлимлар: мафкура — 325778, 337010; қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт—325749; маҳаллий Кенгашлар ҳаёти—325733; ижтимоий масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ёшлар ҳаёти, ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик ва спорт — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Индекс: 64672.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Буюртма № 5698.

Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 21.00.